

AKPINAR

Eylül - Ekim 2012

Yıl: 7

ISSN: 1306 - 3731

3 TL

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

41.
Sayı

NIĞDE ÜNİVERSİTESİ KAMPÜSÜNDE FLAMİNGOLAR

Akkaya Barajı

**Erdinç DEMİRAY, İsmail ÖZMEL, Murat SOYAK
Ömer AYDOĞAN, Hayrettin İVGİN, Nevin AKBULUT,
Lokman ZOR, Ömer Faruk HÜSMÜLLÜ**

İsmail ÖZMEL, Ali İhsan KOLCU, Engin NAMLI, Yahya AKENGİN, Abdullah SATOĞLU
Fatma ÇETİN KABADAYI, Abdülkadir GÜLER, Mehmet BAŞ, Mehmet BAHSİ

www.akpinardergisi.com

**NİĞDE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ VE Yazsanbir işbirliği ile
07.11.2012 GÜNÜ SAAT 10.00'DA
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
KONFERANS SALONUNDA
"YAZI HAYATININ 50. YILINDA İSMAİL ÖZMEL"
PANELİ YAPILACAKTIR.**

KONUŞMACI OLARAK KATILACAK YAZARLAR:

- 1- Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.
TEBLİĞ KONUSU : "İsmail Özmel şiirlerinin Halk Bilimi Dünyası".
- 2- Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT
TEBLİĞ KONUSU: Genel bir değerlendirme
- 3- Prof. Dr. Ali İhsan KOLCU
TEBLİĞ KONUSU: "Bir Kültür Adamı Olarak İsmail Özmel".
- 4- Yrd. Doç. Dr. Ahmet Vehbi ECER
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel ve Tarih"
- 5- Dr. Faruk Yılmaz.
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel'de Medeniyet Kavramı"
- 6- Kibar AYAYDIN
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel şiirlerinde Yahya Kemal tesiri ve İstanbul"
- 7- Murat SOYAK
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel şiirlerinde mekân unsurları"
- 8- Mehmet BAŞ
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel şiirlerinde yaşama sevinci".
- 9- İdris YAVUZ
TEBLİĞ KONUSU: "İsmail Özmel'in şiirlerinde ve nesirlerinde Niğde Sevgisi."
- 10- Osman AYTEKİN.
TEBLİĞ KONUSU: "Mevsimlerin şairi İsmail Özmel"

AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 7 Sayı: 41 / Eylül - Ekim 2012 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL
Murat SOYAK
İsmail SARIKAYA

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet UĞUR (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Sayısı: 3 TL
Yıllık Abone Bedeli: 20 TL
Resmî Abone Bedeli: 50 TL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM

Nilay PEKER ERSAN

BASIM YERİ

Karan Ofset

Selçuk Mah. Selçuklu Cad. 36/B • NİĞDE
Tel: 0.388 233 66 22 Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmıyın geri verilmez. Yayınlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

3 MEÇHUL GEMİ (Şiir)
İsmail ÖZMEL

3 SONSUZLUK YOLCUSU (Şiir)
Ali İhsan KOLCU

4 GURBET SANCISI (Şiir)
Engin NAMLI

4 BAYBURT (Şiir)
Yahya AKENGİN

5 NEREDE ? (Şiir)
Abdullah SATOĞLU

6 AŞK (Şiir)
Fatma Çetin KABADAYI

6 GÜN SENİNLE GÜZEL (Şiir)
Abdülkadir GÜLER

7 KIBRIS (Şiir)
Mehmet BAŞ

7 HÜZÜN YAĞAR DAĞLARA (Şiir)
Mehmet BAHSİ

8 AHISKA TÜRKLERİNDE DOĞUM ADETLERİ
VE UYGULAMALARI
Dr. Erdiç DEMİRAY *

17 MEHMET ÂKİF'İN FRANSIZCA ÖĞRENMESİ
İsmail ÖZMEL

AHMET HAŞİM, NİĞDE'DEN BİLDİRİYOR !..
Murat SOYAK

20 ELEŞTİRİNİN NAMUSUNU KURTARAN KİTAP:
KARACA OĞLAN DER Kİ..
Ömer AYDOĞAN

25 HALK ŞİİRİMİZDE PİR SULTAN ABDAL'IN
YERİ ÖNEMLİDİR
Hayrettin İVGİN

34 KIZ KULESİ'NDEN ; DENİZ'E...
Nevin AKBULUT

36 BİR GECE, BİR KADIN, BİR DELİ VE BİRAZ
MERHAMET (Öykü)
Lokman ZOR

37 ORUÇ BABA'DAN AFORİZMALAR-1
Ömer Faruk HÜSMÜLLÜ

42 TARİHÇİ- YAZAR ALTAN DELİORMAN'I KAYBETTİK

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

EKŞİYEN HAMURU FIRINA ÖNCE ATARLAR,

Fırını soğutma kardeşim, bak bu kadar hamur ve ekmek yolu bekleyen bu kadar aç, aman fırını soğutma, bir soğursa ısıtmak zor. Hem de bazen yıllarca odun kömür taşırsın, yakar yandırırsın ama fırın bir türlü ısınmaz, ham meyveler olmaz, bir kaleme, bir deftere el değmemiş, bir uykuyu bir kitap cildi üzerine baş koyarak uyumamış insan. Bırak uykuyu, al kalemi eline “55 Soruda Düşünen İnsan”, bu insan düşünmekten, yazmaktan vaz mı geçti?

Nasıl olur fırın sıcak, bu kadar hamur ve ekmek, pişkin ekmek bekleyen bu kadar aç, yaz, yükle küreğe, sal fırına, bak sırada bekleyenler çok.

7 Kasım 2012’de Panelin varmış, Niğde Üniversitesi, Yazsanbir işbirliği ile, Merkez yerleşkede. Eli boş gitme. Pişirici sen de elini çabuk tut. Hamur ekşimeden fırına ulaştır. Bu “Felsefi Konuşmalar” niye olmasın? Hani Eflatun soruyor ve sen cevap veriyordun.

Bak, bu bir rüzgâr, esince esiyor ve biz AKPNINAR’ın 41. sayısını yayınlıyoruz.

Yine şiirle başlıyoruz. İsmail Özmel, yurtdışı seyahatten İstanbul’a dönünce, Boğaziçi’ndeki bir akşamın ilhamıyla “Meçhul Gemi” ’yi yazdı, sığağı sığağına buraya aktardık. Ali İhsan Kolcu “Sonsuzluk Yolcusu” adlı şiiri ile gül dikmeye gidişini anlatıyor. Yahya Akengin, doğduğu şehir Bayburt’u, Engin Namı “Gurbet sancısı”, Abdullah Satoğlu “Nerede?”, Fatma Çetin Kabadayı “Aşk” adlı şiiri ile, Abdülkadir Güler hayat arkadaşına sesleniyor, Mehmet Baş “Kıbrıs”, Mehmet Bahsi “Hüzün Yağar Dağlara” adlı şiirleri ile sayfalarımızı süslediler.

Erdoğan Demiray “Ahıska Türklerinde Doğum Adetleri ve uygulamaları”,

İsmail Özmel Mehmet Akif’in Fransızca Öğrenmesi, Murat Soyak’ın Ahmet Haşim, Niğde’den Bildiriyor” başlıklı yazısını, Ömer Aydoğan “Eleştirinin Namusunu Kurtaran Kitap: Karaca Oğlan Der ki, Hayrettin İvgin “Halk Şiirinde Pîr Sultan Abdal’ın Yeri Önemlidir, Nevin Akbulut’un “Kız Kulesinden Denize” başlıklı, Lokman Zor’un “Bir Gece, Bir Kadın, Bir deli ve Biraz Merhamet” başlıklı hikâyesini, Ömer Faruk Hüsmüllü’nün “Oruç Baba’dan Aforizmalar-1” yazısını, aramızdan ayrılan tarihçi-yazar Altan Deliorman’la ilgili yazımızı ilgiyle okuyacağınıza inanıyoruz.

Daha güzel sayılarda buluşmak dileği ile hoşça kalın, sağlıklıyla kalın.

İSMAİL ÖZMEL

MEÇHUL GEMİ

İsmail ÖZMEL

*Kaptan! Meçhul hayale böyle mi uçar gemi?
Yakalamak mümkün mü elden kaçan bir demi?*

*Hangi diyara gider bu sahilde kaybolan
Irmaklarca bir aşkı taşır mı köhne gemi?*

*Boğazın son durağı Rumeli Feneri'dir
Onu da görmez ise neye yarar bu gemi?*

*Bak Tarabya, İstinye, Bebek arkada kaldı
Bu cennet diyarından kaçan gemi ne deli?*

*Bu sahilden başkası olmaz derdine deva
Tahayyül yetişemez güzelim İstanbul'a.*

05.08. 2012

SONSUZLUK YOLCUSU

Ali İhsan KOLCU

*çok eski çağlardan geliyorum
bir denizin kıyısında durmuş saatim
hoyratça harcadığım çığlığım
beyhûde yankılanır hüznün kuyularında*

*çok eski çağlardan geliyorum
suların kıyılarına söylediği şarkıları bilirim
sarhoş tayfaların aslında içmediklerini
ve dağlarda bilge çobanların sırlarını bilirim
kurtların kuşlara dediklerini*

*iliklerime sinmiş eski aşk öyküleri
bir yarım elmayım, hem bir kanlı hançerim
bir yüreğe saplanmalıyım elbet
toprağım dört mevsim meyveye durur
öldüğüm ve dirildiğim yerlerde*

*çok eski çağlardan geliyorum
içimde yalnızlığın sarkacı, eylül!
damıtır damla damla sarhoşluğumu
zamanı sayıklar ölüm yüzlü bir kadın
acıdan bir sarnıç kalır
fırtınası saklı sulardan*

*çok eski çağlardan geliyorum
heybemde bir taze yürek
bir elâ göz ormanında
ballar balını buldum
gül dikmeye gidiyorum
kovanım yağma olsun*

*çok eski çağlardan geliyorum
hâl diliyle anla beni
gül dikmeye gidiyorum.*

BAYBURT

Yahya AKENGİN

*Düşlerimin zor geçitleriydi kop'lar, ziganalar,
Her gün bir leyla'nın göçüp
Bin hasretin tutuştuğu seneler...
Kanatlarında suskun müjdeler,
Dolanırdı Çoruh boylarında turnalar*

*Sesini arayan bir şehrin uğultusu,
Uzanırdı burçlarına kale'nin
Güzellikler Beyböyük'in Yavuklusu,
Yiğitlikler sahibiydi her çilenin*

*Çeşmelerden duaları dökülürdü ermişlerin,
Dilinde Dedem Korkut'un çağrıları...
Hicranları Zihni'den beri derin
Sılamdır ve ordan bir selam gibi gelir,
Kalbimin en eski ağrıları*

*Kursun çadırların artık otursun Leyla,
Söylensin otağında vuslat türküleri
Biryanı gümüş diyarı bir yanı yayla
Atlaslarda açan yeni bir çiçek
Gören gözler BAYBURT diyecek*

GURBET SANCISI

Engin NAMLI

*Öyle buruk durma boynunu büküp
Kimler tanımadı zalim hicranı
Yas tutup ağlama katreler döküp
Kimler kınamadı zalim hicranı*

*Ellerde mendiller gözlerde yaşlar
Düşer beyaz tene kirpikler kaşlar
Bir meçhul aleme yolculuk başlar
Kimler kınamadı zalim hicranı*

*Gidenin peşinden ağıtlar yakan
Melul melul gözle değil mi bakan
Ne sultan dayandı ne de bir hakan
Kimler kınamadı zalim hicranı*

*Kimi at sırtında kimi kervanla
Kimi arabayla kimi yayanla
Gurbete yollandı mecalsiz canla
Kimler kınamadı zalim hicranı*

*Ağır ağır artan gurbet sancısı
Gök fevkinden taşı içli acısı
Tattı bu duyguyu kardeş bacısı
Kimler kınamadı zalim hicranı*

*Giden menziline vardı mı acep
Herkesin ardında bir meçhul sebep
Atılan adımlar tekrarlandı hep
Kimler kınamadı zalim hicranı*

NEREDE ?

Abdullah SATOĞLU

Niçin bu hallere düştüm niçin ben
Bir koca cınardım, özüüm nerede?
Öyle bir mukaddes dâvâ için ben
Yanıp kül olmuşum, közüüm nerede?

Ceddim denizlerce kükrer coşardı
Yiğit gölgesinde yiğit yaşardı.
Başlar eğilirdi, taşlar düşerdi
Bir gücümüz vardı bizim, nerede?

Bir hançer dayanmış yurdun bağına
Haykırsan da cevap gelmez çağrına.
Bu devlet-i ebed müddet uğruna
Ezelden verilmiş sözüm nerede?

Savaşta kartalım, sulhta meleğim
Çevrilmedi Hak'tan hiçbir dileğim.
Bükülmezdi benim tunçtan bileğim
Şimşekle yarışan hızım nerede?

Alev alev kır atımın yelesi
Zapt olunmaz asla iman kalesi.
Bir gün biter elbet Türk'ün çilesi
Zafer türkülerim, sazım nerede?

Töremde kutsaldır silâhım, atım
Sürmüş asırlarca tüm saltanatım.
Ülkem yasta ise asık suratım
O gülünce gülen, yüzüm nerede?

Varsın olmasın ne rütbem ne tuğum
Hep vatan içindir böyle coştüğüm.
Nerde benim o cihangir çocuğum
Nerde Fâtih'im, Oğuz'um nerede?

Gün olur da bir gün gelir Oğuz'um
Öç gününü elbet bilir Oğuz'um.
Canım feda yurda, olursa lüzum
Sefer için oğlum, kızım nerede?

Mal değil, vatandır canın yongası
Çek kından kılıncı, silinsin pası!
Bitsin artık, bitsin kardeş kavgası
Nerde ahlâk, iman, çözüm nerede
Bir koca cınardım, özüüm nerede?

AŞK

Fatma Çetin KABADAYI

*Damlayan su misali, ne sustun ne çağladın,
Gidenlerin ardından ne güldün ne ağladın,
Vuslatı göstermedin; yürekleri dağladın,
Suskunluğun hep mayhoş, gelişin bir hoş etti,
Yokluğunda hayat boş; varlığın sarhoş etti.*

*Gündüz gözleri yaktın, gönülleri gecede,
Hep anlatıldın durdun binbir türlü hecede,
Ömre kardelen oldun, dize geldi ece de,
Suskunluğun hep mayhoş, gelişin bir hoş etti,
Yokluğunda hayat boş, varlığın sarhoş etti.*

*Yaşı başı hiç ettin, sana engel olmadı,
Hangi Ferhat Şirin'in gözüne yaş dolmadı,
Kimini derde boğdun, kiminde hiç kalmadı,
Suskunluğun hep mayhoş, gelişin bir hoş etti,
Yokluğunda hayat boş, varlığın sarhoş etti.*

*Bağrına bastıkların diyar diyar gezmez mi?
En zorlu meseleyi bir çırpıda çözmez mi?
Değil ahababı dostu, bacı-kardeş ezmez mi?
Suskunluğun hep mayhoş, gelişin bir hoş etti,
Yokluğunda hayat boş, varlığın sarhoş etti.*

*Uykuları kaçırdın; ne imiş ekmek aş da?
Sana mağlup olanın adı yazılı taşta?
Can canana kavuşsa akıl kalır mı başta?
Suskunluğun hep mayhoş, gelişin bir hoş etti,
Yokluğunda hayat boş, varlığın sarhoş etti.*

GÜN SENİNLE GÜZEL

Abdülkadir GÜLER

Sevgili eşim Zehra Güler'e armağanımdır

*Tarihe yazmışlar senin adını
Gün seninle güzel evin hanımı
Gönlüme kazmışlar değer yapını
Gün seninle güzel evin kadını*

*Allah'tan dilerim her muradını
Hiç senden başkası vermez tadını
Geceme renk katmış senin yâdını
Gün seninle güzel evin hanımı*

*Adını yazmışlar tunca, mermere
Ressama, şaire, bunca esere
Layıksın her zaman gonca güllere
Gün seninle güzel evin kadını*

*Desende, gergefte göz nurusun sen
Mutlu yuvaların huzurusun sen
Bu güzel vatanın onurusun sen
Gün seninle güzel evin hanımı*

*Güzelsin, iyisin, dilber gibisin
Soframda tat veren biber gibisin
Kimi zaman bana GÜLER gibisin
Gün seninle güzel evin kadını*

KIBRIS

Mehmet BAŞ

*Kadehleri kıran rüzgâr kadehleri kıran
Bir sükût ülkesinde çılgınları dokuyan
Bir düş bahçesinde dolaşırken sessizce
Rüyalar denizinde birdenbire tutuşan*

*Öyle uzak ki şimdi sorsam kimin yâridir
Gözleri turunc yeşili bakışları mavidir
Akdeniz'in kundağına sarılmış Kıbrıs
Bir gül bahçesinde gül bakışlı peridir*

*Diller sükût pınarından kana kana içtiler
Yağmurları dindiren güneşlerden geçtiler
Yamalı bir kalple diz çökerken gecede
Bir gurbet ekinini deste deste biçtiler*

*Dağlar gökyüzünün uslanmaz çocukları
Beşparmak üstünde dağıt tüm bulutları
Gelip geçmelerin ardında nice hüznler
Ey sahipsiz vatanım diri tut umutları*

HÜZÜN YAĞAR DAĞLARA

Mehmet BAHSİ

*bugün kuşlar hep gönülsüz uçuyor
kelebekler aşkla açmıyor kanatlarını
bak bu güneş, bu vadiyi aydınlatmıyor
çocukların şarkısı eskisi gibi değil
çiçekler gururu kırılmış
kırgın kırgın duruyor*

*biz ikinci bir rüya görürken
bir ses gelir derinden
şu yüce dağları duman bürümüş
ey gariplerin türküsü
gel yetiş imdada ki
bugün bir kez daha vurduğumuz gündür*

*gözlerim takılır kalır yollara
her sabah kalkar ufuklara bakarım
gam yüklü bulutlar üstüme gelir
derele çağlar, ırmaklar uğuldar
ansızın bir türkü duyulur
yankısı yamaçlara vurur
hüzün yağar dağlara ve dağlar tutuşur
çağırsam da sesim ulaşmaz uzaklara
bilmem ki niye yarım kalır umutlarım*

AHISKA TÜRKLERİNDE DOĞUM ADETLERİ VE UYGULAMALARI

*Dr. Erdinç Demiray **

Giriş

Günümüzde nüfusları ortalama 500.000 civarında tahmin edilen Ahıska Türkleri 1944 yılının Kasım ayında Gürcistan'ın güneybatısındaki anavatanlarından Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'ın belli bölgelerine sürgün edilen bir Türk topluluğudur. Ahıska Türkleri, sürgünden bu yana geçen 68 yılın farklı zaman dilimlerinde çeşitli siyasî olaylar ve sosyal olgular sonucu, sürgün edildikleri ülkeler dışında Azerbaycan, Rusya Federasyonu, Türkiye, Ukrayna, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır.

Sovyetler Birliği yönetimi tarafından etnik kimlikleri resmî olarak tanınmak istenmeyen, her türlü asimilasyona açık bir topluluk olarak bırakılarak köklerinden ve Türklük bilincinden uzaklaştırılmak istenen Ahıska Türkleri, kendilerini asimilasyona karşı korumak için dillerine, inançlarına ve gelenek-göreneklerine sıkı sıkıya sarılarak kimliklerini büyük ölçüde muhafaza etmişlerdir.

a. Doğum İçin Genel Bir Yaklaşım

İnsan hayatındaki üç önemli geçiş dönemi olarak kabul edilen doğum, evlenme ve ölüm insanlık tarihi boyunca bütün toplumlarda kutsal kabul edilerek bu dönemlere uygun kültler meydana getirilmiştir. Genel olarak gelenek-görenek ve töre olarak adlandırılan bu kültler meydana geldikleri toplumun sosyal yaşantısına göre şekil alırlar. İster evrensel, ister millî/yöresel olsun, gelenek haline gelen bu uygulamaların pek çoğunun temelinde kökeni milletlerin mitlerine kadar dayanan inançlar çok önemli bir yer tutar. İnsan hayatındaki geçiş dönemlerine dair uygulamalara bakıldığında eğlenceden çok kaçınmaların, kutsamaların yer aldığı ve bu amaçlara yönelik büyüsel uygulamalara çok fazla yer verildiği görülür. Bu uygulamalarda amaç, hayatında yeni bir döneme giren bireyin mutlu olmasını sağlayacak bir ortam hazırlamak ve mutluluğu engelleyici unsurları da ortadan kaldırmaktır.

İnsanoğlu, neslini devam ettirmeyi bazen bilinçli, bazen de şuuraltından gelen bir zorunluluk olarak görmüştür. Bu sebeptendir ki hayata atılan ilk adım olan doğum ve doğumun ürünü olan neslin devamını sağlayacak çocuk, her zaman koruyucu uygulamaların sahası hâline gelmiştir. Bu uygulamalar daha çocuk doğmadan başlar ve çocuğun belli bir yaşa gelişine kadar devam eder.

b. Türk Kültüründe Doğum Öncesine Dair İnanç ve İnanışlar

Bütün kültürlerde insanlar zürriyetlerini devam ettirmeyi büyük bir sorumluluk olarak görmüşlerdir. Türk kültüründe de en eski zamanlardan bu yana çocuk sahibi olmak en başta gelen arzulardan biri (Acıpayamalı, 1974: 13) olmuş, geleneksel hayat tarzı bu doğrultuda şekillenmiş, neslin devamı kutsanmış, özellikle de erkek çocuğa büyük önem verilmiştir. Kısır kadınlar, çocuksuz aileler genellikle hor görülmüş ve marazlı kişiler olarak kabul edilmişlerdir. Bunun gibi durumlarda erkeğin ikinci eşi alması da hoş karşılanmıştır. Hatta bu ikinci eş, erkek çocuk doğurursa birinci eş “kuma” durumuna düşer. Kadınlar çocuk doğurmak için yaptığı bütün büyüsel-dinsel pratikleri erkek çocuk sahibi olabilmek için de yaparlar.

Erkek egemenliğini esas alan Türk kültüründe, çocuk sahibi olamamanın sorumluluğu çoğu defa kadına yüklenir. Toplumda kısır kadın faydasız sayılır (Acıpayamalı, 1974: 13; Araz, 1991: 93). Erkekler için de “zürriyetsiz”, “ocağı batmış”, “ocağı körelmiş” (Araz, 1991: 93) gibi tabirler kullanılır ancak bunun toplumsal baskısı çok etkili değildir.

Türkler, üreme ve çocuğu koruma işini Umay ruhuna vermiştir ki “Umay’a tapınsa oğul bolur” (DLT, 1998: 123) demişlerdir. Bu Umay inancı günümüzde bazı yörelerde “Fatma Ananın Eli” olarak varlığını sürdürmektedir.

Türkler, “ocak”ı evlerinin merkezi olarak düşünmüşler; ocağın sönmesini neslin de sönmesi anlamında yorumlamışlar ve eski Türklerden bu yana ocağın gece sönmemesi için üzerini altındaki ateşi koruyan külle örterek (Ögel, 1991: 505) uyutmuşlardır. Bu sebeple ocağın devamı için de onu temsil eden erkek çocuk sahibi olmayı çok önemli saymışlardır. Onun içindir ki eski Türkler, en küçük çocuğa “Ot Tigin”, “Kül Tigin” benzeri isimler vermişlerdir. Geleneğe göre babanın mirası, paylaşımdan sonra en küçük oğluna geçmekte (Roux, 1999: 188) ve en küçük erkek çocuk ocağın devam ettirilmesi sorumluluğunu üstlenmektedir (Kalafat, 1999: 62).

Çocuk sahibi olmanın önemi Dede Korkut’ta “oğul atanın yetiridür, iki gözünün biridir. Devletlü oğul kopsa ocağının közüdür” (Ergin, 1997: 74) cümlesiyle anlatılırken, oğlu ve kızı olmayana Tanrı tarafından ceza verildiği inancı eserde “...kimin oğlu kızı yok, kara otağa kondurun, kara kiçe altına döşen, kara koyun yahnisinden önine getirün, yer ise yesün, yemez ise tursun gitsün...” ve devamında “...oğlı kızı olmayanı Allah Ta’âla kargayupdur, biz dahı kargarız, bellü bilsün ...”

(Ergin, 1997: 78) ifadeleriyle dile getirilir.

Eski Türkler çocuk sahibi olmak için, kutlu olduğunu kabul ettikleri ulu akan su başlarında Tanrı'ya yakarır, buralarda yatarlardı. Bu tür mekânlara "elmalı yer" derlerdi. Elma- tohum ilişkisi Türk Halk ve Tasavvuf edebiyatında geniş yer tutar (Kalafat, 2000: 16). Bu pratikler Manas Destanı'nda şöyle ifade edilir:

"Bu Çıırçı erkek bala doğurmadı.
Bu Çıırçı'yı alalı,
Yazı kışı on dört yıl oldu.
Bu, mezarlı yerleri ziyaret etmiyor,
Bu, elmalı yerlerde yuvarlanmıyor,
Bu, şifalı sularda gecelemiyor." (Yıldız, 1995: 537)

Türklerde, ocağın geleceği çocuğa bağlandığı için, çocuk sahibi olmak zorunluluk olarak görülmüş, çocuksuzluk birtakım sebeplere bağlanmış ve bu sebepler umumiyetle dinsel olarak açıklandığı için çözümü de dinî pratiklerde görülmüştür. Bu geleneğe de "hacet dileme" veya "saçı" geleneği ismi verilmektedir.

Yakutlar Tanrı'dan çocuk, bilhassa erkek çocuk isterken Ak Şaman'a başvururlar. Ak Şaman, Ayısı Hatun'a veya ak at sürüleri sahibi olan Tanrı'ya dua eder. Bundan başka mukaddes bir ağacın dibinde ak boz at derisi üzerinde, yer sahibine yalvarırlar (İnan, 1998: 167). Dede Korkut'ta, çocuğu olmadığı için karganan Dirse Han'ın eşine bu durumu anlattığında eşinin de ona "hay Dirse Han, bana kazab itme, incinip acı sözler söyleme, yiründen örü turgıl, ala çadırın yiryüzine dikedürgil, atdan aygır, deveden buğra, koyundan koç öldürgil, İç Oğuzun Taş Oğuzun biglerin üstüne yığna kitgil, aç doyursan toyurgıl, yalın görürüsen tonatgil, borçluyu borçından kurtargıl, depe gibi et yığ, göl gibi kırmızı sağdur, ulu toy eyle, hacet dile, ola kim bir ağzı dualının alkışıyla Tanrı bize bir batman ayal vire dedi." (Ergin, 1997: 80-81) diye cevap verışı, hacet dileme geleneğinin en güzel örneklerindendir.

Türklerde Umay'a ve Ayzıt'a yüklenen vasıflar, İslâm'dan sonra Hızır'a verilmiştir. Müslüman olmayan Türklerde de aynı motif vardır ve gökten inen ak sakallı ihtiyar şekline dönmüştür (Ögel, 1991: 89-91). Dede Korkut, Hızır vasfında bir Ak Sakal'dır. Bütün Batı ve Doğu Türklüğünde yardım Hızır'dan dilenir. Hatta, bizim sahamızda yayılmış, Arzu ile Kamber, Kerem ile Aslı, Asuman ile Zeycan, Şah İsmail, Tahir Mirza, Hurşit Bey gibi hikayelerde Hızır, bir elmayı ikiye böler ve karı kocaya paylaştırır. Bu anlamda elma, "kutsal zürriyet motifi" olarak görülmektedir (Araz, 1991: 91). Hızır motifi bugün daha çok, eski inançlarımızın tesiriyle, Dede yatırlarına bürünmüştür. Anadolu'da çocuğu olmayan kadınlar bu yatırlara müracaat ederler (Boratav, 1997: 143). Bunun yanında kutsal sayılan sulardan, kaynaklardan içmek,

bu yerlerden alınan herhangi bir şeyi yutmak, oraların suyu ile yıkanmak, çocuğu olan kadının elinden su içmek, yeni doğum yapmış kadının “son”u üzerine sıcağı sıcağına oturmak, hocalara muska yazdırmak, bele şiş çektirmek, küllü veya tarçınlı suyla banyo yapmak, tütsü yapmak ve buğulara oturtmak, kısır kadına kurt eti yedirmek, yedi cins kır çiçeğini kaynattıktan sonra içine ayna, makas, eski ayakkabı konmuş veya üzerine maydanoz serpilmiş süt buğusuna oturtmak, bel çektirmek, karnı ovdurmak, bacakları açık olarak oturmak, baş aşağı tutulmak, basit jimnastikler yapmak genel olarak yapılan uygulamalardır (Boratav, 1997: 144-145).

1. Ahıska Türklerinde Doğum Öncesi İnanç ve İnanışlar

Aile hayatına büyük önem veren ve aile bağlarını çok güçlü olarak muhafaza eden Ahıska Türklerinde de doğum hadisesi çok önemlidir (KK 1-17). Ahıska Türkleri arasında töremelerinin/çocuklarının çokluğuyla övünen ve neslinin devam etmesinden iftihar eden insanlarla karşılaşmak gayet normaldir. Hayırlı evlatlar yetiştirmek için yapılan evlilikler çocukla amacına ulaşmış olur (KK4, 8, 13). Fakat bu amaca ulaşamamak da olasıdır. Tek eşliliğin hakim olduğu Ahıska Türklerinde çocuğu olmayan eşlerin ayrılmaları gayet normal karşılanır (KK7, 11). Çocuğu olmayan kadına “kısır” denir ve bu kadınla -yöresel ağızla “kısır tutulmaz”- evlilik sürdürülmez (KK 1, 2, 5, 7, 14, 16). Fakat çocuk doğramayan eş üzerine eş getirme gibi bir uygulama görülmez (KK 1-17). Sürekli düşük yapan kadına uygulanan yöntem ise bel bağlatmak denilen uygulamadır (KK 5, 7).

Kadın gebe kaldıktan sonra birçok tehlike ile karşı karşıyadır ve anne karnındaki çocuğu olumlu ya da olumsuz yönde etkileyeceğine inanılan birtakım eylemler vardır. Bunun için hamile kadınlara azami ölçüde özen gösterilirken anne adayı da kendini bu eylemlerden kaçınmak ya da bunları yerine getirmek durumunda hisseder. Burada esas amaç, çocuğu sağlıklı ve en güzel şekliyle dünyaya getirmektir. Çünkü doğmadan da olsa birtakım nesne ve canlıların çocuğun sağlığını, geleceğini, tipini etkilediği inancı hâkimdir ve bu durum, annenin bunlarla etkileşim halinde olması biçiminde yorumlanmaktadır. Bu sebeple hamile kadınların kaçınmak zorunda olduğu eylemlere aşağıdaki oldukça yaygın görülen kaçınmalar örnek olarak verilebilir. Hamile kadınlar:

1. Ayıya, maymuna bakmaz.
2. Balık, tavşan, paça, kelle yemez.
3. Cesede, cenazeye bakmaz.
4. Gizli, saklı bir şey yemez (Örnek, 2000: 138).

Bütün bu sakınmalarda çirkin, hastalıklı, azası noksan, talihsiz çocuk doğurmak korkusu vardır.

Ahıska Türklerinde hamile kelimesinin karşılığı “iki canni” ve “yükli”dir (KK1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15).

Hamilelikte ilk işlem çocuğun cinsiyetini öğrenmektir. Anne adayının karnı eğer ileri doğru şişikse kız; enlemesine geniş ise erkek olacağına inanılır (KK1, 2, 3, 4, 5, 7). Aşerme eğer ekşiden yanaysa erkek; tatlıdan yanaysa kız olacağına inanılır (KK7, 17). Bu meseleyle ilgili Ahıska Türklerindeki bir başka gelenek de şudur; küçük yaşta bir sabiye “bu kariden leçekli mi partaklı mı çıkacak?” diye sorulur (leçek: bele kadar inen kadın baş örtüsü; partak: tüylü erkek şapkası, papak) (KK1, 7, 8, 15, 18). Çocuk eğer leçekli dediyse kız; partaklı dediyse erkek doğacağına inanılır ki sabiyi Allah’ın söylediğine inanılır. Sağlıklı ve güzel bir çocuk dünyaya getirmek isteyen anne çocuğunun ağzı yarık olmasın diye tavşana; kıllı olmasın diye ayıya bakmaz (KK1, 5, 7). Bir başka adet ise, çocuğu güzel olsun diye annenin balık ağzını kendi karnına sürmesidir (KK5, 7, 15).

2. Ahıska Türklerinde Doğum Sırası İnanç ve Uygulamaları

Doğumun yaklaşmasına doğru ilk olarak doğumun kolay ve başarılı olması için dualar yapılır. Bazı yerlerde doğumun kolay olması için yatırlara, evliya mezarlarına gidilir. Bazı yerlerde de evdeki yüklüğün üstüne bir bez parçası, ateşe de yağ atılır (Kalafat, 2000: 90). Kadının saçları çözülür, kilitli kapılar sandıklar, kapalı pencereler açılır. Kolay doğum yapmış kadınlar kadının sırtını sıvazlar. “Tanrı düğümlediği düğümü çözer”, “biz göçtük, sen de göç” gibi dileklerde bulunulur. Silah atılır. Çeşitli vefkler (tılsımlar) yapılır (Örnek, 2000: 148). Bunların yanında içine Meryem Ana eli veya Fatma Ana eli denen bitki konmuş sudan içirilir (Boratav, 1997: 148; Örnek, 2000: 140). Anadolu’da doğumun kolay ve başarılı geçmesi için yapılan daha pek çok uygulama vardır (Bkz. Acıpayamlı, 1774: 39-45). Eskiden doğum sırasında, dışarıda bekleyen silahlı bir kişi, içeriden işaret gelince ateş edermiş (Coulboeuuf, 1986: 69). Burada amaç, gürültünün etkisiyle kadının çabuk doğum yapmasını sağlamaktır.

Türklerde, doğum sırasında gerçekleşen olağanüstü olayların çocuğun geleceğini etkileyeceği inancı vardır. Bu sebeple olacak ki kahramanların veya büyük devlet adamlarının doğumu efsanevî olarak hep farklı olmuştur. Ak Köpük Destanında Ak Köpük, daha doğmadan annesinin karnından seslenir ve annesine, “Ben bu yolla doğmayacağım. Ben annemin karnının her yanını yırtarak doğacağım” (Ögel, 1991: 4) der. Oğuz Kağan Destanında da Oğuz Kağan doğduğunda, yüzü gök, ağzı ateş kızılı, gözleri al, saçları ise karadır Ögel, 1991: 6; Banarlı, 1998: 17). Güzelliği aydan, güneşten fazla. Üç gece- gündüz anasını emmedi. O gece anasının rüyasına girip dedi: “Ey ana, Müslüman ol, olmazsan ölürsem ölürüm, senin memeni emmem.” (Bahadırhan, ????: 25). Manas doğumu da buna benzer. Manas

doğduğunda, eti apak pamuk gibi, kemiği bakır gibidir (Yıldız, 1995: 538; Ögel, 1991: 6). Harput yöresinde zar içinde doğan çocuklar için, “heyirli, gudümlü” denmektedir (Araz, 1991: 97).

Sağlık hizmet ve kurumlarına ulaşma imkânları gelişene kadar doğumlar evde olur; bu konuda tecrübeli nineler ebelik görevini üstlenirlermiş. (KK5, 7, 15, 18). Fakat son 40 yılı aşkındır doğum genellikle hastanede olmakla birlikte (KK7), doğuma giden anneye hastaneye kadar babanın refakat etmesi ayıplanır (KK3, 4, 7). Hastaneye eltiler, görümceler gider (KK7, 9). Ahıska Türkleri çocuğun göbek bağına ya çocukları eve bağlı olsun diye evlerinde sandıkta saklarlar (KK1, 2, 3, 5, 7, 15) ya da “ayak değmeyen bir yere” gömerler (KK3, 7, 8, 9, 12, 17). Vücuttan çıkan et türü parçaların bir ağacın altına veya ayak değmeyecek bir yere gömülmesi âdeti genel bir uygulamadır. (Kk8).

3. Ahıska Türklerinde Doğum Sonrası ve Ad Koyma Uygulamaları

Türkler hakkında yazılan kaynaklar, Türklerin ad verme geleneklerine pek fazla değinmezler. Bu konudaki kaynaklar da diğer konular da olduğu gibi, destanlar, efsaneler, hikâyeler, masallar ve yazılı birkaç kaynaktır (Koşay-Ülkütaşır, 1964: 3301).

Adlar gelişigüzel seçilmezler (Bkz. Rosany, 1996: 22, 23; Koşay-Ülkütaşır, 1964: 3302; İnan, 1998: 175; .Kalafat, 1995. 97; Ergin, 1997: 81-83, 118-121; Togan, 1982: 18; Bahadırhan, 1998: 26; Ögel, 1998: 171, 178). Çocuğun doğduğu gün, zaman, mevsim, doğum yapılan yer, doğduğu sıradaki olaylar, kimi kişilere karşı duyulan hayranlık, ailenin yoksul veya varlıklı oluşu, moda, daha önce kardeşlerinin yaşayıp yaşamadığı, din, kültür ad koymada önemli etmenlerdir (Örnek, 2000: 149).

Çocuğun doğumu aileye yakın bir kadın tarafından müjdelenir (KK3, 9, 14). Doğumhaneden çıkan hemşirenin verdiği müjde de sayılır (KK14, 16, 17) ve kendisine para verilerek gönlü hoş tutulur (KK14, 16, 17). Eğer doğum yöre dışında gerçekleşmiş ise ve baba müjdeyi dedeye vermek zorunda ise “oğlum/kızım doğmuş” değil de; “gelinin oğlu/kızı olmuş” der (KK7, 8). Yeni doğan çocuk eğer sağlıklıysa annenin kucağına verilir ve süt emmeye başlar.

Hastanede doğum kimliği yapılırken çocuğun adının yazılması gerektiğinden ev ahalisini çocuğa ad verme telaşı sarar. Herkes gönlünden geçeni söyler. Genellikle ilk torun ise baba tarafından olan dede ve nene çocuğa adını koyar (KK1-17), amcaların da hakkı vardır (KK4, 10). Erkek kişi çocuğun sağ kulağına ezan okuyup sol kulağına kamet getirip sağ kulağına üç defa adını söyler (KK1, 2, 4, 10). Kimi zaman kadınların da ezan okuyup ad verdiği görülmüştür (KK7, 8, 16). Çocuğun doğduğu vakit Kurban Bayramı ise adını Kurban; eğer çocuk bayramlar esnasında

doğduysa Bayram; eğer oruç ayında doğduysa Ramazan konulur (KK7, 11, 14, 15). O günkü tarihi olaya bakılarak da ad konulduğu görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti eski Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Kazakistan'ı ziyaret ettiğinde bir çocuğa dedesi tarafından "Özal" adı verilmiştir (KK19). Eğer çocuğu yaşamayan bir aile ise çocuklarının adını Yaşar, Selemet (KK7, 14, 18); bu çocuğun son olmasını daha çocuk istemediklerinin belirtmek maksadıyla Yeter, Dursun gibi isimler koyarlar (KK7, 11, 12). Bununla yaratıcıya işaret verildiğine inanılır (KK12). Uzun süreden sonra doğan çocuklar aradaki yıl adıyla, mesela 7 yıldan sonra doğmuş ise "7 yılın bir tanesi" diye sevilir (KK4,7).

Çocuk doğup hastaneden annesiyle birlikte eve geldiğinde, çocuk ve annesi demir zincir üzerinden geçirilir ki şeytan ve zarar verecek her şeyden korunsun (KK1-17). Bu konudaki bir inanış da şöyledir; şeytanlar da çocuğu merak edip görmek isteyeceklerdir fakat o demirden öteye geçemezler (KK7, 18). Evine geldiğinde bebeği, uyuduğu ve iki yaşına kadar da kalacağı beşiğine koyarlar. Beşik tahtadandır (KK1). Beşiği kız tarafı getirir (KK3, 4, 5,). Bu beşik çok eski olabilir, bazen çocuğun babasının veya annesinin beşiği de olabilir. Bebek 2 yaşına kadar beşikte yatar (KK3). Eskiden(Ahıska'da) salıncak da varmış (KK4, 5, 13, 15, 18, 19). İçinde çocuk yokken beşik sallandırılmaz; bu hususta "boş beşigi yügürme, çocuk ölür" inancı vardır (KK3).

Yörede yeni doğum yapmış kadına "lohusa" veya (KK1, 2, 7). "Hasta kari" de denir. (KK7). İnanişâ göre lohusa kişinin odasına akşamleyin ev ahalisi harici kimse giremez (KK1, 2, 9). Loğusa kadın bulunan evden hiçbir şey alınıp verilmez (KK3, 4, 7, 11). Misafirliğe de gidilmez (KK1-17). Hasbelkader olacak misafirlikte; misafirin giysisinden ip koparılır ve lohusa kadın ve çocuğun yastığının altına konur, böylece çocuk-lohusa anne korunmuş olur (KK5, 7, 12, 14). Ayrıca çocuk güneş battıktan sonra ziyaretçilere gösterilmez(KK1-17). Anne lohusa olduğundan 40 gün boyunca bir işte çalıştırılmaz, anne ve çocuğu özellikle çocuk odadan çıkarılmaz(KK1-17). Lohusa odasına yakın akraba olan erkek harici erkek girmez ve ziyaretçiler genel olarak hısım-akraba olan hanımlardan oluşur (KK1, 2, 3, 9, 11, 15). Fakat bebeği ve annesini korumak bunlarla da bitmez.Nuhsa (muska) beşiğin başına veya sapına asılır (KK1, 3, 4, 7, 11, 17). Nazarlık çocuğun göğsüne veya papağının tepesine asılır (KK3, 4). Çocuğun ve annenin temizliğine dikkat edilir. İmkânlar dâhilinde çocuk günlük yıkanır (çimdürülür). Yörede, çocuğun kemikleri düzgün kaynasın diye kundaklanır. Kundak pamuklu bezden olur (KK6). İki parçadır; birinci parça koltuk altından ikincisi kol-bacak üstünden bağlanır ki ikinci parça dışta kalan kısımdır (KK3,4).

Kırkı çıktığında anne ve yavru yedi veya kırk okunmuş taşın atıldığı suyla yıkandıktan sonra yavrunun tırnağı ve saçları kesilebilir (KK1, 3, 6, 7, 11). Böylelikle anne lohusalıktan ancak yıkanarak çıkar. Çocuğun ilk tırnak ve saçları genellikle ayak basılmayan bir yere veya bir ağacın yanına gömülür (KK4, 5, 8, 13, 15, 18). Önce sağ elinin tırnakları, sonra sol elinin tırnakları daha sonra aynı sıradan ayak tırnakları kesilir (KK3, 11, 14, 15). Ahıska Türklerinde görülen bir inanış da ilk tırnağı keserken altın yüzük veya küpeyle tırnağı sıyırma geleneğidir (KK1). Böylelikle çocuğun zengin olacağına inanılır (KK11). İlk saçın evde, sandıkta saklandığı da olur (KK1, 3, 4, 7, 8).

Yörede, çocuğun dişi çıktığında mısır patlatılıp konu-komşu ve çocuklara dağıtılır. Bu gelenekle mısırın patlaması gibi çocuğun dişlerinin de çabucak çıkacağına inanılır (KK3, KK7, 11, 12). Ayrıca diş hediği de yapılır (KK1, 5, 15) Bu gelenekte ise buğdaydan hedik yapıp konu-komşuya dağıtılır (KK1, 5, 15). Ahıska Türklerinde konuşması geciken çocuk konuşsun diye dilin altındaki bağın kesilmesi geleneği vardır. Böylece çocuğun konuşacağına inanılır (KK5, 7).

Sonuç

Konuyla ilgili tespit edilen inanç ve uygulamalarla Ahıska Türklerinin, Anadolu Türklüğünün tabii bir devamı olan anavatanlarından çok uzaklara sürülmüş olmalarına rağmen, Anadolu'daki Türk aile gelenekleri ve öğretilerinin hemen hemen tamamını yaşatmaları, bütün baskı ve dayatmalara karşı varlıklarını bugüne kadar nasıl sürdürdükleri sorusunun en açık cevabı niteliğindedir.

KAYNAKLAR

- ACIPAYAMLI, Orhan (1974) Türkiye'de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü, AÜ Basımevi, Ankara.
- ARAZ, Rıfat (1991) Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği, AKM Yay., Ankara.
- BANARLI, Nihat Sami (1998), Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I, İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili (1997) 100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- COULİBOEUUF, DeHenri (1986) Türkmenler Arasında, (çev. Rıza AKDEMİR), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- EBU'L-GAZİ BAHADIRHAN (????), Şecere-i Terakime, (Türklerin Soy Kütüğü) (hızl. Muharrem ERGİN), Tercüman 1001 Temel Eser.
- ERGİN, Muharrem (1997) Dede Korkut Kitabı, TDK Yay., Ankara.
- İNAN, Abdulkadir (1998) Makaleler ve İncelemeler, II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- KALAFAT, Yaşar (2000) Türk Dünyası Karşılaştırmalı Türkmen Halk İnançları, ASAM Yayınları, Ankara.

KALAFAT, Yaşar (1995), Güney Türkistan'dan Türkiye'ye Meseleler ve Türk Kültür Kimliği, Türk Dünyası Araştırmaları Yayınları, İstanbul.

MAHMUT, Kaşgarlı (1998), DivanüLügati't -Türk, (Tercüme Besim ATALAY), C.I, bs. IV, TDK Yay., Ankara.

KOŞAY, Hamit Z., M. Şakir ÜLKÜTAŞIR (1964), Türklerde Ad Verme ve Türk Adları, TFA, C.VIII, Şubat.

ÖGEL, Bahaeddin (1991) İslâm'dan Önce Türk Kültür Tarihi, TTK Yay., Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin (1998) Türk Mitolojisi, C. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

ÖRNEK, Sedat Veyis (2000), Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ROSANY, Laszlo (1996), Tarihte Türklük, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 152, Ankara.

ROUX, J. Paul (1999) Altay Türklerinde Ölüm, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

TOGAN, Zeki Velidî, (1982) Oğuz Destanı (Reşideddin Oğuznamesi), Enderun Kitabevi, İstanbul.

YILDIZ, Naciye, Manas Destanı, (W. RADLOFF) ve Kırgız Kültürü İle İlgili Tespit ve Tahliller, TDK Yayınları, Ankara.

KAYNAK KİŞİLER

Adı-Soyadı	Yaşı	Mesleği	Eğitimi
1. Murat kızı Fatıma MADADOVA	54	Ev hanımı	Ortaöğretim
2. Altun MADADOVA	51	Ev hanımı	Ortaöğretim
3. Veysel kızı Zülfiya MURADOVA	42	Ev hanımı	Ortaöğretim
4. Aştar MURADOV	48	Kooperatif Bşk.	Ortaöğretim
5. Osman kızı Hayriye MURADOVA	75	Ev hanımı	Tahsilsiz
6. Esma DAVRUŞEVA	42	Hemşire(çalışmıyor)	Yüksekokul
7. Vahdettin kızı Nafiye MADADOVA	48	Ev hanımı	Ortaöğretim
8. Taştanoğlu Kurban MADADOV	50	Cerrah Dr.	Üniversite
9. Nergis ARİFOVA	41	Ev hanımı	Ortaöğretim
10. Yahya ARİFOVA	48	Milli Savunma Öğrt.	Üniversite
11. Nergül MADADOVA	37	Ev hanımı	Ortaöğretim
12. Şehzade kızı Mecbure MURADOVA	37	Ev hanımı	Ortaöğretim
13. Vahdettin NABİEV	74	Emekli	Okur-yazar
14. Halime ARİFOVA	44	Ev hanımı	Ortaöğretim
15. Şetelet ARİFOVA	75	Ev hanımı	Tahsilsiz
16. Afide GEYDAROVA	40	Hemşire(çalışmıyor)	Yüksekokul
17. Hatice MURSALOVA	23	Hemşire	Yüksekokul
18. Fehminaz NABİEVA	96	Ev hanımı	Tahsilsiz
19. Murat MURADOV	75	Emekli	Okur-yazar

MEHMET ÂKİF'İN FRANSIZCA ÖĞRENMESİ

İSMAİL ÖZMEL

Kâtip Emin Erişirgil Daireye geldiğinde Âkif Daudet'in bir romanını okumaktadır. Tercümesini değil aslını okumaktadır. Hocası ona "sormasını bilersen Âkif cevap verir ve en iyi cevapları da ondan alırsın" dememiş miydi. Âkif kitaptan başını kaldırmış, ve enfiye kutusunu aramakta iken Erişirgil Âkife sordu:

— "Efendim, .Fransızca'yı? Bu kadar iyi nasıl öğrendiniz?

— İyi Fransızca mı? Dedikten sonra güldü ve hemen ilave etti:

— Bu kadarı fazla....Yalnız beni kim Fransızca öğrenmeye teşvik etmişti?

Onu söyleyebilirim. Ben Halkalı'da Baytar talebesi iken herkesin parmak ısıracağı manzumeler yazabiliyorum sanırdım. Bir gün çok güzel bulduğum iki şiiri aldım Direkler arasında İsmail'in çayhanesine gittim. Ispartalı Hakkı orada idi. Yanına oturdum. Maksadımı gizlemek için önce dereden tepeden söz açtım, sonra cebimden en beğendiğim bir şiiri çıkarttım. İçinde:

Sen bezm-i rakibane çırağ olmasın ah:

Ben Halkalı'da çillekeş-i derd-ü belayım.

gibi mısraları olan o parlak..... (Burada Âkif adamakıllı gülmüştü) şiirimi ona okudum. Bitince de Hakkı'ya sordum:

-Hakkı, beğendin mi? Diye....

Ispartalı Hakkı tereddütsüz 'beğendim Âkif cevabını verdi. Hiddetli hiddetli yüzüne baktım. O güya bu bakışıma dikkat etmemiş gibi devam etti:

-Sen bu yazdıklarını beğeniyor musun Âkif? Bir kere düşün, farzet ki bu nevi yazışta çok ilerledin, ne olacaksın? Nihayet bir Muallim Naci değil mi?..... Edebiyat bu mu? Medeni memleketlerin edebiyatından haberin bile yok. Bak ben senden büyüğüm. Konya'nın bir köyünden İstanbul'a gelmiş bir adamım. Öyle iken sabahları 'Mekteb-i Hukuk' a gidiyorum. Geceleri Fransızcaya çalışarak Boileau'nun kitabını tercüme ediyorum. Sen ise Naci'yi taklit edip duruyorsun. Bırak şu işi. Önce Fransızca öğren, sonra şairliğe mi kalkacaksın, ne yapacaksın düşünürsün.

Doğrusu Ispartalı'nın bu sözlerine çok kızdım. Kendisi böyle şeyler yazamıyor ya, elbette bunları söyleyecek dedim. Fakat edebiyat bu mu? Medeni

memleketlerin edebiyatından haberin bile yok, sözü yok mu, kulağımda muttasıl tekrarlanıp duruyordu. Ertesi Cuma'yı mektepte ipe çektim. Çıkar çıkmaz Fransızcadan Türkçeye büyük bir lügat aldım, bir de Fransızca roman, Artık işim gücüm buna çalışmak oldu."

SAFAHAT ŞAİRLİĞİ

Erişirgil bir gün Âkif'e, kitaptan o başını kaldırdığı bir zamanda Meselâ Mahalle Kahvesi, meselâ Hasta, meselâ Küfe, hatta Meyhane.....Okuyana hep yeni şeyler gibi geliyor. Fikret'in 'Balıkçı' şiiri müstesna Türk şairlerinin eserlerinde bu türlü şiirler olmadığını herkes söylüyor. Bu mevzuları nasıl seçiyorsunuz. Beyefendi?

Âkif bu suali dikkatle dinlemişti, sonra gence şunları söylüyordu:

-Ben Osmanlı divanlarının çoğunu sevedim. Ne yapayım, sevemiyorum da. Ne için diyeceksin? Bir kere bunların hemen hepsi mahbup, şarap kokusuyla dolu. Sonra içlerinde hikmet yumurtlıyanlar da Fars şiirlerini taklit edip durmağı marifet sayıyorlar. Rahmetli Namık Kemal, çok haklı olarak, meselâ şu bizim meşhur şairimiz Nefi yok mu, ona 'Acem Kervanlarını vuran şairlerimizin en cesuru' der. Gerçekten ne cesur adam bak, onun hani şu meşhur kıt'ası:

Bana kafir demiş, müftü efendi,

Tutalım ben ona deyem müslüman,

Varıldıkta yarın ruz-u cezaya,

İkimizde çıkarız anda yalan.

Bile, bal gibi İran şairlerinden bir çalmadır, başka bir şey değil. Ben Hamit'in:

Gördüm: Olmuş halef selef hep

"İran şûarasına halef hep.

Mısrasını okuduğum zaman bunu anlayabilecek seviyeye gelmişim de Hamit'e yerden göğe kadar hak veriyordum. Fars şairlerinden alacağımız birşey kalmayınca yahut onun modası geçince başlamışız Fransızları soymaya. Pierre Loti'nin bir sözünü 'zulmet-i beyza' diye tercüme edip de bunu kendimize maletmek, hırsızlık değil de nedir?

-Ben Ispartalı Hakkı'nın 'sen bu yolda çalışırsan nihayet Muallim Naci olabilirsin' sözünü kafamda başka başka şekle sokmuştum. Nazımda ilerlersem nihayet eski büyük Divan şairlerinin çok aşağısında bir adam, mesela bir 'nazireci' olabilecektim, değil mi? İçimde buna tahammül edemiyordum. KENDİM OLMAK İSTEDİM. KİMSENİN TAKLİTÇİSİ OLMAYAYIM, dedim. Fakat bizim memlekette yetişmiş olanlar için, bu ne güç şey yarabbi!"

Âkif hedefi göstermişti, bir orijinalite yaratmak, kişiliğini ortaya koymak

istiyordu. Söylediklerine ilave edecekleri vardı. Şöyle devam etti.

"--Birçok kitap oku, dedi, ondan şunu, bundan onu al. Sonra şâirim diye çık ortaya Yazdıklarını şahsiyetinin damgasını vurabiliyor musun? Kimse sana filanın taklitçisi, yahut nazirecisi demiyor mu? İş orada. Bunu yapabilmek için kitapları okumak yetmez. TABİATİ OKUMAYI BİLMELİ. Mekteplerde verilen terbiye buna hiç müsait değildir. Bizim zamanımızda bir resimli kart postalı ona yakın bir şekilde kim taklit ederse o genç geleceğin en büyük ressamı addedilirdi. Tabiat ders kitaplarını kim daha iyi ezberlerse hocalar ona 10 numara verirlerdi. Böyle bir terbiye almış olan bizler, kolay kolay taklitten kurtulabilir miydik? Bunu bildiğim halde kendim olmak için uğraşıp durdum, hala uğraşıp duruyorum."

YAZARKEN NE GİBİ BİR GAYE GÖZETİYORSUNUZ?

Erişirgil bir gün bir vesile yaratarak Âkif'e şöyle sordu?

"--Beyefendi, dedi, müsaade ederseniz bir şey soracağım: Siz mahalle kahvesi, meyhane, küfe vs. gibi hayat safhalarımızı yazmakta bir gaye gözetiyor musunuz? Gözetiyorsanız o gaye ne? Yoksa sanat sanat içindir deyip de mi bu konuları yazıyorsunuz?

-Ben Sadi'den insanlığa hizmet etme yolunu öğrendim.

-Yani şiirlerinizi insanlığa hizmet için mi yazıyorsunuz?

-Evet elimden geldiği kadar. Yalnız şurayı bilmeli ki, bir müslüman için insanlığa hizmet mazlum ve esir islâmlara yardım etmekle onları uyandırmakla başlar. Bunlar esirlikten kurtulmadıkça insanlık diye bir şeyin olabileceğine inanmak budalalık olur.

-Mevzuları nasıl arıyor ve seçiyorsunuz, Beyefendi?

-Şimdiye kadar ne mevzu buldum sanki..Meyhane mi?

Bayram mı - Küfe mi? Bunlar söylenmiş şeyler. Benim yaptığım onları nazım haline koymaktır. Şurayı bilmeli ki görebilen göz için etraf mevzularla doludur. Hani şu Fransız romancısı Dumafıls var ya, ne doğru söylemiş. BÜYÜK HİKMETLER SÖYLEMEK İÇİN ÖYLE UZUN UZADIYA VAKALAR İCAT ETMEYE LÜZUM YOK, SAĞASOLABAKMAKYETER

1. Emin Erişirgil, Mehmet Âkif, İslamcı Bir Şairin Romanı, Ankara 1956 cilt: 1 s.12, 13, 14

2. A.g.e.s. 10, 11

AHMET HAŞİM, NİĞDE'DEN BİLDİRİYOR !..

Murat SOYAK

-Ahmet Haşim'in bir mektubu üzerine düşünceler

Ahmet Haşim, 1917 senesinde "İaşe-i Umumiye İdaresi Heyet-i Teftişiyesi"ndeki vazifesi gereğince Niğde ve çevresinde bulunmuştur.

1917 senesi için tarih bilgilerine müracaat edildiğinde görülecektir ki her yönü ile zor, sıkıntılı bir dönemdir. 1. Cihan Harbi devam etmektedir. Rusya'da Bolşevik devrimi olmuştur. Osmanlı Devleti bütün cephelerde ağır kayıplar vermiştir. Yoksulluk, çaresizlik alıp yürümüştür. Anadolu halkı ıssızlığın ortasında yaşama mücadelesi vermektedir. Salgın hastalıklar, bitmeyen savaşlar, cepheye gidip de dönmeyen yiğitler ve sönen ocaklar, yetimler... Kaderine terk edilmiş Anadolu'da hazin haller yaşanmaktadır.

İstanbul'da yaşayan edipler, 20. yüzyılın başlarında, Anadolu'da yaşananları, olup bitenleri eserleri ile kayıt altına almaya başladılar. Anadolu gerçeği edebî eserlere konu oldu. Böylelikle bir muhasebe, sorgulama çabası da gelişti. Nabizade Nazım'ın "Karabibik" romanı(1890) ve Niğdeli meşhur devlet adamı, edip Ebubekir Hazım Tepeyran'ın "Küçük Paşa" romanı(1910) bu anlamda nitelikli ilk eserlerdir. Sonraki zamanlarda memleket edebiyatı cereyanı ile Anadolu'ya bir yöneliş başladı. Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları" şiiri Anadolu'yu, Anadolu insanını yakından görme, anlatma çabası olarak güzel bir şiirdir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu "Yaban" isimli romanında(1932) Anadolu insanı ile İstanbullu Ahmet Celâl'in karşıtlığını dile getirir. Anadolu köylüsüne göre bir "yaban"dır Ahmet Celâl. Konuşması, değer yargıları ve davranışları ile toplumdan uzağa düşmüş ve dışlanmıştı. Romanın bir yerinde Ahmet Celâl der ki: "Onlar gibi olmak, onlar gibi giyinmek, onlar gibi yiyip içmek, onlar gibi oturup kalkmak, onların diliyle konuşmak... Haydi, bunların hepsini yapayım. Fakat, onlar gibi nasıl düşünebilirim? Nasıl onlar gibi hissedebilirim? Odamı dolduran bütün bu kitapları yakmak... Bu resimleri, bu levhaları ayaklarımın altına alıp ezmek. Neye yarar? Hepsi benim içime girdiler. Bende, silinmez, kaçınılmaz, yıkanıp temizlenmez izlerini bıraktılar. Benim iç

duvarlarım, bütün bu yabancı nakışlar, çizgiler, işaretler, renkler ve hiyerogliflerle doludur. Dış cephem değişmiş neye yarar? Ben, asıl ben, bu toprağın malı olmayan ve hepsi dışarıdan gelen maddeler ve unsurlarla yoğrula yoğrula adeta sınaî, adeta kimyevî bir şey halini almışım.”

Memleket gerçeğini anlama, anlatma çabası yeni eserler ile devam etti. Ahmet Haşim, bir teftiş vazifesi ile bulunduğu Niğde'den arkadaşı Şevket İnçe'ye yazdığı mektubunda gördüklerini, yaşadıklarını, intibalarını, tespitlerini dile getirmiş. O dönemin acı gerçeklerini anlatırken yer yer sert ifadelerin de yer aldığı bu mektubu, devrin tarihî-sosyolojik şartları içinde değerlendirmek gerekir. Zira o yıllar evvelce de belirttiğimiz gibi ülkemizin en zor yıllarıdır. Bir çöküş dönemi yaşanmaktadır. Yokluklara ve yenilgilere rağmen ayakta durma mücadelesi verilmektedir. Anadolu insanının o dönem içindeki çaresizliği, hayat şartları, yoksulluğu bir mektup ile adeta resmedilmektedir.

Şair Ahmet Haşim'in şiirlerinde içe dönük olan mizacı, nesirlerinde hayata ve insana yönelir. Dikkatli, keskin bir gözlem gücü ve etkili cümleler ile düzyazının güzel örneklerini verir.

Ahmet Haşim'in bu mektubunu okuyunca düşündüm ki İstanbul'da hayatlarını sürdüren, taşraya uzaktan bakan aydınlar zaman içinde adeta Anadolu insanına karşı yabancılaşıyorlar. Sanki başka bir iklimden kopup gelmişler gibi. Oysa yüzyıllardır cephelerde savaşan ve ülkeyi koruyan, doyuran Anadolu değil mi? İnsanımıza uzak düşenlere, onun yaşantısını beğenmeyenlere sorulacak bir soru var: “Ne etkiniz ki ne biçeceksiniz?”

Türk Dil Kurumunun 1997 senesinde yayımladığı “Güzel Yazılar-Mektuplar” isimli kitapta yer alan (s.67-72) Ahmet Haşim'in mektubu:

Niğde, 3.9.1333(1917)

(1)

Sevgili Refik,

İhtimal sana fazla yazıyorum. Fakat ben bundan memnunum. Bulunduğum noktalardan sana doğru uçurduğum bu mektuplarla pervaz-ı evraktan hasıl olmuş ve bütün mesafeler boyunca mümted, maddi ve manevi bir bağ ile kendimi sana bağlı tutmak istiyorum. Muhaberatımızın bu tevâlisi seni iz'ac ediyor mu?

Geçen mektubumu Niğde'den yazmış ve o mektubu gönderdikten sonra livanın bütün kazalarını teftişe çıkmıştım. Yirmi gün süren ve nice bağ ve bahçe

safalarına rağmen ruhumda hiçbir hakikî lezzetin hatırasını bırakmayan bu devrenin hitamında bu ikinci mektubu gene Niğde'den yazıyorum.

Gördüğüm Anadolu hakkında bilmem sana ne yazayım? Evvelâ bu kıta-ı arazide kimler yaşıyor? Görülen harabelerin banisi hangi cins mahlûkattır? Bunu, köy ve kasaba diye gördüğümüz renksiz harabe yığınlarına bakıp anlamak asla mümkün olmamıştır. Anadolu köylüsünü tasnif-i mahlûkatta karıncalar nevine ithal etmeli fikrindeyim. Gündüz ağaçsızlıktan dolayı müthiş bir güneş altında yanan ve gece en güzel yıldızlar altında bütün böceklerinin namütenahi sesleriyle uzanıp giden bu araziden herhangi saat geçilmiş olsa yalnız yiyeceğini tedarikle meşgul, "gıda" fikr-i sabitiyle sersemleşmiş, neşesiz ve yorgun bir insaniyetin mesai-i müşkilesine tesadüf olunur. Sanki, cehennemî bir fırın karşısından yeni ayrılmış gibi yüzleri kıpkırmızı, dudakları çatlak, elleri kuruyup siyahlaşan bütün bu insanlar ya madde-i gıdaiyeyi biçmekle, ya onu taşımakla, ya onu savurmakla veyahut onu metharlarına doğru çekip götürmekle meşgul görünür. Tıpkı karıncalar gibi, tıpkı karıncalar gibi...

Fakat boğazlarının kârına olarak aklın bütün melekâtını ret ve iptal eden bu adamların boğazı da memnun etmekten pek uzak bulundukları, en zenginlerinin evinde geçirilen bir gecenin sabahında, nefis bir yemek diye sofraya getirilen suyla pişmiş menhus bir fasulyanın barsaklarda tevliid ettiği gazat ve ıstırahat ile uyanılıp da anlaşıldığı zaman, bu akılsız kardeşlerin maksatsız hayatına, boşa giden gulâne mesaisine karşı derin bir elem duymamak kabil değildir. Refik; Ankara'da, Almanya imparatorunun Anadolu hastalıklarını tetkik etmek üzere gönderdiği bir heyet-i tıbbiyenin bazı büyük rütbeli erkânıyla görüştüm. Bunlar, bir seneden beri her gelen hastayı ücretsiz muayene etmek ve mümkün olduğu kadar tetkikatlarını sıhhatli eşhas üzerinde(mektep talebesi gibi) yapmak suretiyle şunu anlamışlardır ki, Anadolu Türklerinin karınları kurtlarla mahmul ve kanları bu kurtların ifraz ettiği tufeyliyat ile meşbû bulunuyor. Cinsi, yakın bir inkıraz ile tehdit eden bu hâlin sebebi neymiş bilir misin? Noksan tagaddi.

Her ne kadar garip görünse de Anadolu Türkleri henüz ekmek imalinden bile bîhaberdirler. Yedikleri mayasız bir yufkadır ki, ne olduğunu yiyenlerin midesine bir sormalı.

Bilâ-istisna vasıta-ı cerleri kağnıdır. Elllerinde esir olan öküzler ve bu neviden hayvanat için en zalim bir muhayyilenin bile icâdından aciz kalabileceği –bununla beraber batî, dar ve maksada gayr-ı salih bu âlet- hiç şüphe yok ki, devr- i hacetî keşfiyat ve âlâtındandır. Kağnı bir araba değil, fakat, hayvana yapışıp onun anâsır-ı hafiyeye-i hayatına hortumunu sokan ve bu suretle kanını ve canını çeken bir canavardır. Uzaktan görüldüğü zaman heyet-i umumiyesiyle bir arabadan ziyade

azîm ve hevl-engiz bir karafatma hissini veren tarihe âşına bir göz için üzerindeki uzun değneği ve ayakta duran arabacısıyla Dara ve Keyhüsrev devirlerine ait taşlar üstünde menkûş iptidaî arabaları hatırlatan bu kağnıların boyunduruğu altında masum hayvanatın çektiği azabı gördükçe, onu sevkeden âsûde köylünün insanlar gibi bir ruhu olup olmadığından şüphe ettim.

Anadoluluların becerikliliği ancak öküz tezeğini istimalde ve onu kabil-i istifade bir hâle sokmak için buldukları çarelerin tenevvüünde görülür. Tezeğin bu adamlar nezdindeki kıymeti şâyân-ı hayrettir. Sürüler meraya çıkarken veyahut akşam şehre girerken kadın ve çocuk, gözleri bir nokta-i ziyaya cezp edilmiş gibi, öküz kıçlarından bir saniye dikkatlerini ayırmayarak ve yüzlerce rakipten geri kalmak korkusuyla seri adamlarla koşarak, öküz g...tünden düşen en ufak b...k parçasını toplamak üzere dirseklerine kadar bulaşık elleri ve hırstan hadekaları fırlamış gözleriyle yere kapanırlar. Bu b...lar toplanır, sepetlere doldurulur, evlere cem ettirilir ve nihayet bir altın hamîresi yoğurur gibi, altın gerdanlıkları genç kadınlar beyaz kollarıyla onu yoğururlar ve muntazam yuvarlaklar hâline koyup kurumak üzere duvara yapıştırırlar. Anadolu'nun duvarları bu öküz muzahrefatıyla sıvalıdır. Bütün havalarında o rayiha teneffüs olunur. Yemekleri, sütleri, ekmekleri hep tezek dumanının kokusuyla ele alınmaz bir hâldedir. Eski Mısırlılardan ziyade Anadolu'lar Apis öküzüne hürmet etmeliydi. Öküz, burada hayat-ı umumiyenin zenbereğidir.

Evlerine gelince, onlar da öyle: Duvarlar yontulmamış alelade taşların, çalı çırpının, leylek yuvasında olduğu gibi, gelişigüzel dizilmesinden hasıl olmuştur. Baca nedir, bilir misin? Dibi kırık bir testi. Kızılırmak havalisinde, büsbütün hane inşasından da feragat ederek, toprağın mahiyet-i hususiyesinden bilistifade dağları oymakla vücuda getirdikleri mağaralar içinde kuşlar gibi imrar-ı hayat ederler. Nevşehir'den yarım saat beride Güvercinlik namında kovuklardan müteşekkil bir köy vardır ki, hakikaten ancak bir güvercinlik olmaya şâyân bir köydür.

Anadolu, külliye temizlikten mahrumdur. Sakallı Celâl'in dediği gibi en nefis bir icatları olan yoğurt bile pislik mahsulünden başka bir şey değildir. Kaynamış süte kirli bir demir parçası yahut eski bir gümüş para atılsa sütün derhal yoğurda inkılâp edeceğini sen de bilirsın.

Anadolu, hemen serapa firengilidir. Anadolu'nun güzelliği de bozulmuştur. Bir köy, bir kasaba veya bir şehrin kalabalığına bakılsa, heyet-i umumiye o kadar topal, topalların o kadar envai, o kadar cüce, kambur, kör ve çolak görülür ki, insan şekli-i eşyayı bozan muhaddeb bir camla etrafa bakıyorum zanneder. Mamafih güzel oldukları zaman da güzelliklerinin emsalsiz olduğunu itiraf etmeli. Siyah, derin ve titretici gözlerle insana bakan şalvarlı, mevzun Anadolu kadınları; sizleri nasıl unutacağım? Gençleri, insanın bazen en mükemmel bir nümunesini temsil ederler.

Fakat, bunlar, nadirattandır, Refik. Anadolular hakkında sana daha çok yazacak şeyler varsa da mektuba gülünç bir makale süsü vermemek için bu bahsi burada kesiyorum. Anadolu seyahati artık benim için nihayet buluyor demektir. Bundan da mahzun değilim.

İlâşe-i umumiye’de ahiren hasıl olan tebeddül -ki şüphesiz bundan haberdarsınız- üzerine bizim vazifemizin yeni teşkilât dairesinde devam edeceği bildirilmiş ise de yakında tezkeremizin elimize verileceğini ve her birimize gene kıt’alarımızın yolu irade edileceğini muhakkak zannediyorum. Bugün İstanbul’dan, arkadaşlarımdan birinden aldığım bir mektupta bu tahavvülün vukuu üzerine hemen Levazım’ın nüfuzlu erkânından birine müracaatla benim için teşebbüs ettiği ve neticenin yakında bildirileceği yazılıyorsa da hiçbir teklifi kabule kendimde arzu bulmuyorum. Harbin nihayetine kadar bizim koca kumandanın kanadının altından daha emin bir yer yokmuş. Bunu, evvelce anlayamadığıma teessüf ediyorum. Ve bırakılan yere avdetle insanı utandıran bir hâl hissetmeseydim hemen çantamı toplayıp Aydın’a gelmekte bir dakika tereddüt etmezdim.

.....

Niğde teftişi hitam bulmuştur. İlâşe Heyet-i Teftişiyesine girdiğim günden beri kazandırmış olduğum meblağ iki bin liraya balıdır. Benim ziyanım ise pek çoktur. Evvelâ sıhhatim bozuldu. Hayli keçi eti yedim. Birçok da beyhude masraflar ettim. Ve rahatımdan da birçok şey kaybettikten sonra yerimden de oldum. Yakında, belki, üç gün sonra İstanbul’a gidiyorum.

Ahmet Haşim

(1) Şevket İnce

Ahmet Haşim Bütün Eserleri-VI, Hazırlayanlar: İnci Enginün, Zeynep Kerman, İstanbul, 1991, s.66-70, Dergâh Yayınları.

ELEŞTİRİNİN NAMUSUNU KURTARAN KİTAP: KARACA OĞLAN DER Kİ...

Ömer AYDOĞAN

XVII. yüzyılın en önemli âşığı Karaca Oğlan'dır. Karaca Oğlan, söylediği şiirleriyle yaşadığı yüzyıla adını altın harflerle yazdırmıştır. Karaca Oğlan'ın bu başarısı âşık edebiyatını XVII. yüzyılda zirveye taşımıştır. Karaca Oğlan şiirlerinin hâlâ dillerden düşmemesinin sebebi onun âşık edebiyatında bir mihenk taşı olmasındandır.

Adına sayısız çalışmalar yapılan, makaleler yayımlanan, sempozyumlar ve âşık şölenleri düzenlenen ender âşığımız Karaca Oğlan'dır. "Karaca Oğlan"sız bir âşık toplantısı asla düşünülemez. Hayatı, sanatı ve şiirleri başlı başına birer çalışma konusu olan önemli bir âşığımızdır. Karaca Oğlan aynı zamanda günümüz âşıklarının en büyük hocasıdır.

2004 yılında Akçağ Yayınevi tarafından yayımlanan Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocanın Karaca Oğlan adlı kitabı, bugüne kadar Karaca Oğlan hakkında yayımlanan eserlerin en kapsamlı olanıdır. Gerek hacmi gerek içeriği ile ansiklopedik bir çalışma olan bu eser, her hâliyle Karaca Oğlan araştırmacılarının baş ucu kitabıdır. Bu eser, ilerleyen yıllarda Karaca Oğlan sevdalılarının hazırlamasını arzu ettiğim "Karaca Oğlan Ansiklopedisi"nin ise omurgasını oluşturacaktır.

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu bu eserin tanıtım yazısında "Karaca Oğlan Türk âşık edebiyatının en gür sesidir. O aynı zamanda Türk edebiyatının efsane adlarından biridir de." der. Türk âşık edebiyatın en gür sesi ve Türk edebiyatının efsane ismi Karaca Oğlan kitap konusu olur da anlı şanlı bilimsel (!) eleştirmenler olmaz mı?.. Söz konusu Karaca Oğlan, yazarı da halk edebiyatının aksakalı Prof. Dr. Saim Sakaoğlu olunca, şanına şan katmak için kılıcını kından çeken, cümleleri de orasından burasından çekiştirip tahrir ve tahrif eden kalemşorlar zuhur etmez mi? Yazdığı eleştirinin, karalama desek daha doğru olur, bir de bilimsel olduğunu iddia eden eleştirmen (çeliştirmen)in çalakalem yazdığı eleştiri yazısının perde arkasını Yrd. Doç. Dr. Bekir Sami Özsoy bakın nasıl aralıyor:

"Âşık çekinmeden söyler sözünü,
Bilen bilir, bed asılın özünü,
'Kendi kargan' oymak ister gözünü,
Bizim Saim Sakaoğlu Hocamız.

Karac'Oğlan adlı koca ustanın,

Kitabı azdırdı, derdin hastanın,
Samimî'den bir hediye destanın,
Bizim Saim Sakaoğlu Hocamız.”

Efendim, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocam “Karaca Oğlan Der Ki... (Eleştiri Yazıları)” adlı eseri ile 51. kitabına imza atmış oldu. Bu eser, Kömen Yayınları’nın 80. eseri olarak Mart 2012’de Konya’da yayımlandı. Bu yazıda söz konusu eserin yazılış sebebini ve ortaya çıkış serüvenini yazarın kaleminden aktararak bu kitabı sizlere tanıtmaya çalışacağım.

Bu kitabın yayımlanmasına vesile olan Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun 2004 yılında yayımlanan Karaca Oğlan adlı eseri hakkında Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünün altı aylık yayın organı olan Türkiyat Araştırmaları Dergisi’nin 17. sayısında (Bahar 2005) yer alan Yrd. Doç. Dr. [Şimdi Doç. Dr.] Orhan Yavuz’un: “Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun ‘Karaca Oğlan’ Adlı Eserinin Bilimsel Eleştirisi” yazısıdır. Söz konusu yazının her ne kadar “bilimsel eleştiri” olduğu iddia edilse de yazımızın ilerleyen sayfalarında bilimsellikten ve bilim ahlakından ne kadar yoksun olduğunu gözlerinizle göreceksiniz.

Prof. Dr. Saim Sakoğlu “Karaca Oğlan Der Ki...” adlı eserinin ithaf bölümünde; “Bu kitabımı; dürüst eleştirmenlere, bilim ahlakına uyanlara ve yalanlar karşısında doğruyu savunan bütün kalem sahiplerine armağan ediyorum.” diyerek bize kitabın içeriği ile ilgili önemli ipuçları veriyor.

Ön Söz, Çeşitlemeler, Özet Sayfaları ve on iki Bölüm’den oluşan eser 276 sayfa olarak okurlarıyla buluşuyor. Prof. Sakaoğlu, kitabın arka kapağında kitap okuma ve eleştiri ile ilgili şunları söylüyor:

“ Bir kitabı eleştiri amacıyla okumak, kişi art niyetli olmadıkça kutsal bir iştir. Ancak ‘aslan altında tilki aramaya’ kalkışanların sonlarının hüsrarla biteceği unutulmamalıdır. Hatada ısrarı sürdürenlerinse vay hâllerine...

Elinizdeki kitap ne bir hesap verme ne de bir hesap sorma kitabıdır. Beşerin şaşabileceğini göstermeye yardımcı olan bir makaleler külliyyatıdır. İyi niyetle kaleme alınmıştır. Her yaştan meslektaşımızın zevkle okuyacağına inanıyorum.”

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, kitabın yazılış sebebini ve amacını ‘Ön Söz’ de şu satırlarla açıklıyor:

“... ‘Bu kitap niye yazıldı?’ diye sorabilirsiniz. Bu kitap, bir ‘sevgili’ öğrencimin bir ‘sevgili’ arkadaşı’nın sözde mağduriyetinin âdeta öcünü vekâleten de olsa alma amacıyla yazılan bir sözde eleştirinin ipini pazara çıkarmak için yazıldı. Bunu ben söylemiyorum, olayları yakından bilenler söylüyor. Ne diyelim, çoğunluk böyle diyorsa bizim de inanasımız geliyor.

Bu kitap, yazılan bir muhteşem (!) eleştiriye (!) cevap vermek ve onun hezeyanlarını, çarpıtmalarını, iftiralarını, karalamalarını, hasılı bir öğrenciye yakışmayacak davranışlarını temizlemek için ortaya konulmuştur.

...

Bu kitabı yazmamdaki amacım; kimseleri incitmek, kırmak, gücendirmek ve küstürmek değildir; bu işler bana yakışmaz. Biz, atılan taşın sıçrattığı kirli suları temizlemek, körüklenmiş ihtirasları söndürmek, gerçekleri ortaya koymak için yola çıktık. Üzdüklerimiz olursa peşinen özür dileriz.

Hoşça kalınız, sıkılmadan okuyunuz; görün bakalım analar ne eleştirmenler yetiştiriyormuş.” (s. 9, 12)

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocamız ‘Çeşitlemeler’de ise eserin içeriğine uygun düşen ve kitabın ilerleyen sayfalarında yer alacak olan yazılara hazırlık olarak kabul edilen on iki kısa alıntıya yer vermiş. Bazen düşündüren, bazen eğlendiren, bazen de kızdıran alıntılar eleştirinin namusunu iğfal edenler ile intihalcileri oldukça rahatsız edecek türden. Burada “Şairane Bir Vasiyet” ara başlığıyla Kâmil Şahin’in yazmış olduğu Duacı mahlaslı vasiyet de yer alıyor. Vasiyette deniliyor ki:

“Evlatlarım sakın ha intihal yapmayın

Sakın kimsenin ilmini çalıp kapmayın

Çünkü her araştırmada ararlar bir şek

Benden intihal yapan eş.....şek

Duacı sen onları bırak var işine git

Benden hırsızlıkla ilim çalan i. oğl . t” (s.16)

Kitabın ikinci forması ‘Özet Sayfaları’ adını taşımakta olup farklı bir numara düzeni ile verilen yeni bir forma olarak hazırlanmış ve farklı bir kâğıda basılmıştır. Bu bölüm 276 sayfalık eleştiriler külliyyatının özeti olarak hazırlanmıştır. Prof. Dr. Sakaoğlu, burada olayların iç yüzüyle ilgili şu önemli bilgileri veriyor:

“...

Haydi, yuvarlak hesap 40 yıllık öğrencim (son beş altı yılı sabık ve matrut öğrenci) O. Y.’den başlayalım.

Efendim, kısa bilgi. Selçuk Üniversitesinden emekli olmadan bir süre önce, bölüm elemanım, hakkında, yardımcı doçentliğe atanması sırasında iki defa yardımcı doçentlik uzatma raporu yazdığım Doç. Dr. Y. K. için bu sefer prof.luk raporu yazmakla görevlendirildim. Dosya gönderilir ama konulması şart olan doçentlik tezi içinde yoktur. Rektörlük makamından isterim. Aday güçlüdür ve doçentlik tezini, diğer dört profesöre göndermediği gibi bana da VERMEZ! Ama yönetim, doçentlik atama dosyasını tavan arasından indirerek kopyasını çekebilmem için iki günlüğüne bana vererek zevahiri kurtarır! Sonrası Vehbi’nin kerrakesi. Makine mühendisliği ve Alman dili profesörlerinin yer aldığı kurul, Karasoy’da intihal mintihal bulamazlar! Ve o, prof. olur. Üçüncü üye mi? Onu boş verin, birazdan nasıl olsa onu da öğreneceksiniz!

Y. K.’nin en yakın arkadaşı O. Y. alır eline çamurdan bir kalem, başlar vekâletle intikam almaya. Beni her gördüğünde ceketinin düğmelerini ilikleyen, odasına her girişimde ayağa kalkıp reverans yapan (bölüm başkan yardımcım ya...)

O. Y. birden değişir ve F klavyeden Q klavyeye geçiverir. Ve başlar o çamurdan kalemiyle yazmaya... Birileri kıs kıs gülerken O. Y.'nin de yüreğinin yağı erimeye başlar. Ne de olsa onun da hocasına ve bölüm başkanına karşı birikmiş öfke ve intikam duyguları vardır, onların tatmin edilmesi gerekir.

Fazla söze ne hacet... Buyurun birilerinin bilimsel çöküşüne.” (s. I)

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Özet Sayfaları-1’de verdiği anahtar kelimelerle Karaca Oğlan’ın büyük eleştirmeninin yazmış olduğu eleştirinin ne kadar da bilimsellikten uzak olduğunu gözler önüne seriyor. Anahtar kelimeler; Karaca Oğlan, tahrif, tamircilik, karalama, şiir, aktaramama özü olarak sıralanıyor. Bu kelimelerden sonra büyük eleştirmenin düşeceği dipsiz kuyunun derinliğini varın siz düşünün.

Özet Sayfaları – 2 başlığı altında verilen anahtar kelimeler ise intihal, aşırma, öğrenci tezi, hoca tezi, hâkem, mızrak, çuval kelimelerinden oluşuyor. Bu anahtar kelimelerden Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocanın, hakkında prof.luk raporu yazdığı Doç. Dr. Y. K. ile ilgili olarak yaptığı önemli tespitler oraya konuluyor. Bu kısımları, aldığınız intihal kokusuyla zevkle okuyacaksınız. Öğrenci tezleriyle amel edip, başkalarının yanlışını kendisinin doğrusu kabul edenlerin ortaya çıkarıldığı bu kısım hakkındaki diğer tespitleri okuyuculara bırakarak Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun şu önemli tespitiyle bu bahsi sonlandırıyorum:

“Ey koca profesör aday, siz dahi kadın olan Hind ile ülke adı olan Hindistan’ı karıştırıyorsunuz, tıpkı yıllarca önce sevgili öğrencilerimizin karıştırdıkları gibi... Kim kimden ders aldı acaba?” (s. XIV).

Birinci Bölüm, Bir Eleştirmen Var İdi... başlığını taşıyor. Bu bölümde Türk Dili, Erciyes ve Akpınar dergilerinde yayımlanan yazılar ile ilk defa bu kitapta yer alan yazılardan oluşan Bilimsel Eleştiri ya da Bilim Ahlakı, Bilimsel Hakemlik mi, Bilimsel Soykırım mı?, Yüzyılın Bilimsel Eleştirisi!, Eleştirinin, Eleştirmenin ve Hakemlerin Namusu ya da..., Eleştirinin Sefaleti ve İntihalin Zaferi, Zalimane Bir “Bilimsel Eleştiri”, Bir Yazı Başlığı: Beni Eleştir-me! başlıklarını taşıyan yedi yazı yer alıyor. Bu yazılarda tahrif, karalama, bilimsel ahlaktan yoksunluk ile metin aktaramama özüne sahip Karaca Oğlan eleştirmenine indirilen şaplakların sesini duyacaksınız. Söz konusu eleştirinin yazılış sebebinin ahbap çavuş ilişkisinin neticesinde kaleme alındığına da şahitlik edeceksiniz.

İkinci Bölüm’de, Çalakalem Eleştiri başlığı altında Merhaba gazetesinin Akademik Sayfalar’ında yayımlanan Okunmadan Eleştirilen Kitap: Karaca Oğlan I-II-III yazılarına yer verilmiş. Söz konusu yazılardaki alt başlıklar ise okuyucuya yazının içeriğiyle ilgili etraflı bir bilgi veriyor: 1. Başboş Bir Madde, 2. Uydurma Mısralar, 3. Mısralara Sataşma, 4. Bir Elinde Dev Aynası, Bir Elinde..., 5. Bir Atasözü: Kör Kendini Görmezmiş, 6. Bir Tuhaf İşler, 7. ‘Bir Bilen’lik Kime Kalmış!, 8. Canına Okunan Atasözleri, 9. Adaş Medaş(!) Meselesi, 10. Dr. Yavuz’un Düşmanının Düşmanı!, 11. Evet Hile, Ama Yapan Kim?

Eleştiri Üzerine adı verilen Üçüncü Bölüm altı yazıdan oluşmuş. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocanın burada yer alan yazılarının bir kısmı Konya Çalı ve Erciyes dergilerinde yayımlanırken birkaçı da ilk defa burada okurlarıyla buluşmuş. Bu bölümdeki yazı başlıkları ise şöyle: Eleştiri Üzerine: 1 / Eleştiri mi, İntikam Alma mı?, Eleştiri Üzerine: 2 / Üç Eşittir Dört Eder mi?, Eleştiri Üzerine: 3 / Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz Ayaklı ve Yedekli Koşmaları Karıştırıyor!, Eleştiri Üzerine: 4 / Bir 'Devecibaşı' Hikâyesi, Eleştiri Üzerine: 5 / İki Satırı Doğru Dürüst Aktaramayan Bilimsel Eleştirmen, Eleştiri Üzerine: 6 / Bilimsel Hakemin Bilgin Olması Şart mıdır?

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Dördüncü Bölüm'e Çalıp Çırpanlar ve Karşısındakiler adını vermiş. Çalıp çırparak kimin nelere, nasıl imza atarak bilim ahlakını hiçe saydığını gözler önüne sermiş. Bu bölümde, İntihale Nasıl Başlıyorlar?, Bilimde Aşıma Tekniklerhi ve Bilimin Üçlü Kurumunun (Yazar- Hakem – Yayıncı) İşletilmesi ve Bir Örnek yazıları yer alıyor.

Karaca Oğlan'ın Sopası adını taşıyan Beşinci Bölüm'de iki yazı yer alıyor: Karaca Oğlan Üzerine Bazı Doğrular, Karaca Oğlan'ı Okurken. Karaca Oğlan'ın büyük eleştirmeni Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz'un "Urum" ve "hecin" kelimelerine kazandırdığı yeni anlamlar ile icat ettiği -ü görülen geçmiş zaman ekini de bu yazılarda okuyacaksınız. (İr- fiil kökü, -gür- fiilden fiil yapma eki, -ü görülen geçmiş zaman eki, -k çok. 1. Şahıs eki. Yavuz 2005: 18). Bilim dünyasının içine düştüğü içler acısı hâle gözleriniz nemlenerek, içiniz kan ağlayarak bakacaksınız. Eleştirisinin namusunu iğfal edenlere içinizden kim bilir neler söyleyeceksiniz!..

Altıncı Bölüm Bir O Yakadan Bir Bu Yakadan adını taşıyor. Üç yazının yer aldığı bu bölümdeki yazı başlıkları ise şöyle: Bak Şu 'Dört' Rakamının / Sayısının Başımıza Açtıklarına!, Yeni Bir Görülen Geçmiş Zaman Eki (mi): -ü, Bilimsel Eleştirmenin Her Türlü Bilimsel Olmayan Karıştırmanlıkları.

Yedinci Bölüm'ün adı, Tanıtılacak Bir Kitabımız Var. Bu bölüm, Dr. Yakup Karasoy'un Bir Kitabının Eleştirisi başlığını taşıyan tek yazıdan oluşmuş. İlk defa burada yayımlanan bu yazıda Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Doç. Dr. Yakup Karasoy'un Satırlaltı Tercümeli Bir Fıkıh Kitabı (İnceleme-Dizin-Tıpkıbasım) adlı eserini etraflıca inceler ve önemli tespitlerde bulunur. Yaptığı önemli açıklamaların ardından bu tespitlerini de beş örnekle açıklamaya çalışır. Bu örneklerin başlıkları ise şöyledir: Hind (kadın adı) Hindistan oluyor, 'Yeleksiz ok' nasıl 'hastalık'a yakalanıverdi, 'Vav' harfi 'er' oluyor!, 'Menhi', 'yasaklanan' mı, 'yasaklanmış' mı?, Bitmez Tükenmez İntihaller.

Konya'da Bir Dergi adını taşıyan Sekizinci Bölüm'de iki yazı yer alıyor. İlkinin adı, Bir Dergi: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, ikincisinin adı ise Tuhaf Bir Dergi: Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocanın birinci yazısı 2005 yılında Bilgi Yolu (Konya) dergisinde yayımlandı. Bu yazısında Prof. Sakaoğlu, öğrencisi Orhan Yavuz için şunları söylüyordu: "Orhan, hayatının

hatasını işledin. Keşke kendin için işleseydin. Hocanı karalamakla eline ne geçti? Seni yabancı dil sınavından mı geçirttiler, sana doçentlik, profesörlük mü verdiler? Sana şeref (!) madalyası mı taktılar...” Kıdemli Yardımcı Doçentin bu eleştiriden sonra dil sınavını vererek doçent olması, Prof. Sakaoğlu’nun bu serzenişinde ne kadar da haklı olduğunu göstermez mi?..

Dokuzuncu Bölüm, Başkaları da İntihal Yapar başlığını taşıyor ve bu bölümde iki yazı yer alıyor: Behçet Necatigil’in Eflatun Cem Güney’i Nasıl Ömer Faruk Topraklaştı?, Beterin Beteri Var.

Onuncu Bölüm, Hafıza Tazeleyen Yazılar’dan oluşuyor. Dört yazının yer aldığı bu bölümün ilk yazısı Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’na ait ve Hafıza Tazeleten Alıntılar adını taşıyor. Burada Prof. Sakaoğlu, “Her eleştirmen bir olmaz ki... Kimisi adam gibi eleştirir, gurur duyarsınız; kimisi ise alır eline kalem niyetine mitralyöz, basar kurşunu... Eleştiri tarihi her iki tür eleştirici örnekleriyle doludur. Özellikle ikinciler tek gözleriyle görmeye alıştıkları için her doğrunun altında öküz aramaya çalışır.” diyor ve ekliyor: “Bu bölümdeki üç yazıyı zevkle okuyacaksınız.”

Üç yazının birincisi ve üçüncüsü Prof. Sakaoğlu’nun eski öğrencilerine ait. İlki Erzurum’dan öğrencisi İbrahim Demirci’nin Bilimsel Dergi ve Bilimsel Eleştiri Böyle mi Olur? yazısı. İkincisi ise emekli edebiyat öğretmeni Ali Işık’a ait olan bu yazının adı Bilimsel Bir Eleştiri Nasıl Olma(ma)lıdır? Son yazı ise Selçuk Üniversitesinden öğrencisi olduğum ve son tez öğrencilerinden birisi olma şerefine nail olan bendenize ait. Yazının adı: Dokunmak Üzerine.

Düşündüren Belgeler adı verilen On Birinci Bölüm’de Belgeler Üzerine isimli yazıda yapılan açıklamaların ardından dört tane belgeye yer verilmiş. Olayın meydana geliş şekline göre bu belgeler açıklanmaya çalışılmış.

On İkinci Bölüm, Şimdilik Son Yazı adını taşıyor. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocanın Hem Kel Hem Fodul Bir Zat yazısının yer aldığı bu bölümde hocasının öğrencisine indirdiği beş gardaşın şaplak seslerini duyacaksınız. Kitabın son sayfalarında yer alan Yazarın Diğer Yayınları ile kitap tamamlanmış oluyor.

Buraya kadarkısaca tanıtmaya çalıştığım “Karaca Oğlan Der Ki...” adlı eseri İstanbul’da okumaya başladım. Karada, havada ve Adana-Osmaniye şehirlerarası karayolunda okuyarak Osmaniye’de bitirdim. Kolay kolay her kitaba nasip olmayan bu durum “Karaca Oğlan Der Ki...”ye nasip oldu. Söz konusu eleştiri için yıllardır çok fazla bir şey söylemedim. Bu vesileyle tanıtım yazısının son kısmında bazı konulara dokunmak istedim.

Yrd. Doç. Dr. [Şimdi Doç.] Orhan Yavuz’un “koskoca bir yaz tatilimi verdiğim, Karaca Oğlan’ın bütün sayfalarını kırmızıya çevirdim” dediği, büyük(!) emeklerle hazırlanan 96 sayfalık “Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun ‘Karaca Oğlan’ Adlı Eserinin Bilimsel Eleştirisi” adlı makale 2005 yılında, Selçuk Üniversitesi bünyesinde bulunan Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünün yayın organı olan Türkiyat Araştırmaları

Dergisi'nin 17. sayısında yayımlanmıştı. Prof. Sakaoğlu'nun Karaca Oğlan adlı kitabının anlatım bozuklukları, cümle kusurları, bilgi yanlışları, vs. yönünden ele alındığı bu makalede ne acıdır ki iddia edilen kusurlar makalenin kendisinde boy boy yer almaktadır. Bu kusurlara şöyle bir dokunup geçeceğiz.

Sayın Orhan Yavuz, makalesine Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nu tanıtarak başlar. Daha ilk satırlarda "... Türk Dili Kurumu (1983-2001), ... vb. kurumların üyesi olan..." diye devam eden cümlede büyük bir bilgi yanlışlığı vardır. Sayın Sakaoğlu, yıllarca Türk Dil Kurumunun mu üyeliğini yapmıştır, yoksa Sayın Yavuz'un söylediği Türk Dili Kurumunun mu?.. Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz'un böyle bir kurumun adını yanlış bileceğine ihtimal vermek bile istemiyorum. Ne demiş atalar: Balık baştan kokar.

Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz'un "...hocalarımızdan aldığımız terbiye gereğince bilimselliğin sınırları dışına çıkmadan eserin ilk sayfasından başlayarak sonuna kadar eleştirel bir gözle değerlendirmelerde bulunacağız." dediği ünlü makalesinden birkaç örnek sunarak bilimsel terbiyenin bu kadar ucuz olmadığını göstermek istiyorum.

Prof. Sakaoğlu'nun Karaca Oğlan adlı eserinin 21. sayfasındaki "... Fuat Köprülü'nün her iki tanıtmasında da yer alan başka bir 'Kara Oğlan' konusu araştırmacıları uzun uzun meşgul etmemişse de bir ara kafalarını karıştırmıştır." cümlesini Sayın Yavuz " Köprülü'nün her iki tanıtmasında da yer alan başka bir "Karaca Oğlan" konusu araştırmacıları uzun uzun meşgul etmişse de bir ara kafaları karıştırmıştır." (s. 19) şeklinde aktararak kendisine eleştiri konusu yapmıştır. Devamında ise " Yukarıdaki cümleyi bir TDK üyesi, kompozisyon hocasına ben yakıştıramıyorum." diyerek ahkâm kesmeyi de ihmal etmemiştir. Aktardığı metni değiştirerek farklı bir şekle dönüştürüp anlatım bozukluğu oluşturmak, sonra da bunu eleştiri konusu yapmak hocalarınızdan aldığınız terbiyede var mıdır? Bilimsellik bunun neresindedir? Yaptığınız bütün bu çarpıtmalara rağmen, bu nasıl terbiyedir ki size " Yukarıdaki cümleyi bir TDK üyesi, kompozisyon hocasına ben yakıştıramıyorum." deme hakkı veriyor?..

Sayın Yavuz, yukarıdaki taktikle makalenin maddelerini çoğaltmayı da ihmal etmemiştir. Orhan hocamızın malum yazısında sarf ettiği sözlerden bilimsel ahlaki özümseyemediği ve eleştiri adabını öğrenemediği anlaşılmaktadır. Sayın Yavuz'a mensubu olduğu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün anlamı ile ilgili birkaç hatırlatmada bulunmak isteriz. Türkün töresinde büyüklere saygı göstermek önemli bir kuraldır. Edebiyat ise eline, diline, beline sahip olmaktır. Edebiyatın dayandığı temel kök ise edep/terbiyedir. Dr. Yavuz'un şu ifadelerine bakarak edepten nasibini almış kul olup olmadığına sizler karar veriniz:

"Yukarıdaki zikrettiğim hususlarda üstat (!) olan Sayın Sakaoğlu hocamız... (s. 17), "Türk Dil Kurumu üyesi Sayın Sakaoğlu'nun, edebiyat tahsili gören hocamızın..." (s.18), "... üyesi bulunduğu TDK'nın sözlüklerinden ve İmlâ

Kılavuzu'ndan kontrol etmesini tavsiye ediyoruz.” (s. 50), “ Sayın Sakaoğlu aslî üyesi bulunduğu TDK'nın iki ciltlik Türkçe Sözlük adlı yayınından bile istifade etmesini bilmemektedir.” (s. 96).

TDK'nin İmlâ Kılavuzu'nu Sayın Sakaoğlu'na tavsiye eden Yrd. Doç. Dr. Orhan Yavuz'un malum bilimsel yazısında bu konuda kendisinin ne kadar hassas davrandığı önemlidir. Ne yazık ki Sakaoğlu hocanın kitabı için titizlenen Sayın Yavuz, kendi yazısı için de titizlenseydi aşağıdaki yanlışları yapmazdı. Yazım yanlışlıkları bir eserde tekrarlanmıyorsa dikkatsizliğe yorulup hoş karşılanabilir. Dr. Yavuz'un tekrarladığı yanlışlardan birkaçını aşağıya alıyoruz. (İlki Sayın Yavuz'un imlası, ikincisi ise İmla Kılavuzu'nda yer alan imladır.)

Şâhit (s. 42) / şahit, imkan (s. 44) / imkân, hiç bir (s. 79) / hiçbir, ifâde (s. 81) / ifade, âdeta (s. 102) / âdeta.

Türk Dili Bölümü Başkanı olan Orhan Yavuz'un “dokunmak” fiili ile ilgili söylediği şu sözler ise oldukça takdire şayandır(!):

“ Yine kitabın birçok yerinde (msl. s. 20) “konusuna ilk defa dokunan” şeklindeki ibareler belâgat açısından sakıncalıdır. El ile dokunulur; meseleye, konuya temas edilir. Aradaki incelik, çok nazik olan hocamız tarafından ne üzücüdür ki fark edilememiştir, ısrarla kullanması da bunu bilmediğini göstermektedir. Bu, sade Türkçe kelime kullanma endişesiyle izah edilemez. Öyle olsaydı, dokunmak yerine değinmek kelimesinin kullanılması gerektiğini akıl edebilirdi.” (s. 19).

Orhan hocamın yaptığı bu yorum, el ile değme fiilinin gerçekleşmemesine rağmen, oldukça kanıma dokundu. Her seferinde Sayın Sakaoğlu için “...aslî üyesi bulunduğu TDK'nın iki ciltlik Türkçe Sözlük adlı yayınından bile istifade etmesini bilmemektedir.” (s. 96) diyerek ahkâm kesen büyük dil bilimci Orhan Yavuz'a bir kelimenin birden fazla anlamının olduğunu hatırlatarak, Türkçe Sözlük'e kendisinin bakmasını tavsiye ediyoruz. Ayrıca, Orhan Yavuz'un “... TDK'nın...” ifadesinden büyük harflerle yapılan kısaltmalardan sonra gelen eklerin yazılışında kısaltmadaki son harfin okunuşunun esas alınacağını bilmediği anlaşılmaktadır. TDK'nin hazırlamış olduğu İmla Kılavuzu'na baksaydı bu ifadenin doğru yazılışının “... TDK'nin...” olduğunu görebilirdi.

Sonuç olarak, Orhan Yavuz'un eleştirisi için ne yazsak azdır. Saim hocamız malum eleştiri için yazdıklarını ve yazılanları derlemiş ve 276 sayfalık “Karaca Oğlan Der Ki...” kitabı ortaya çıkmış. Orhan hocanın yazdığı 481 maddelik bu eleştirinin eleştirisini yazsam 276 sayfalık bir eser daha ortaya çıkar. Hele hele Orhan hocamın bilimsel (!) taktikleriyle ele alırsam bu eleştiriye, Allah bana böyle taktikleri nasip eylemeye, 276 sayfalık ikinci bir eserin daha ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir.

Bir taraftan yazı olsun da nasıl olursa olsun mantığıyla yazı karalarken, diğer taraftan da zemzem kuyusuna çiş edenler için Hoca Sâ'deddîn Efendi ne güzel söylemiş:

“Eğer baş yerinde kalsın dilersen
Ayağın haddinden öte atma sen.”

Hoca hakkını ana baba hakkı kadar kutsal sayan, bu hakkın ödenmesi asla mümkün olmayan haklardan olduğunu söyleyen bir inanca ve töreye sahip olan necip bir milletin torunları olarak hareket etmenin doğru olduğunu düşünüyorum. Söz konusu eleştiriyi kaleme alan Orhan hocamın bu anlayışla hareket ederek yol yakinken Saim hocamla helalleşmesi gerektiğini düşünüyorum. Aynı duruşu bu karalamanın yayımlandığı Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünden de bekliyoruz. Bilim ahlakına uyması gerektiğine inandığımız bu enstitünün özel sayı yayımlayarak malum yazı hakkında geç de olsa bir özür dilemesini bekliyoruz. Böylece bilimin üçlü kurumu (yazar-hakem-yayıncı)nun da namusu kurtulmuş olacaktır.

Eleştiri yazmak, araladığınız kapının arkasındakileri iyi teşhis edebilmek kadar zordur. Teşhis gücünüz iyi değilse tedavisi mümkün olmayan yazılara çok kolay imza atarsınız. Attığı imzanın sorumluluğunu taşımak ise dürüst insanların işidir. Teşhis yeteneği güçlü, tedavi edebilme kabiliyeti yüksek, balığı baştan kokutmayan eleştirilere imza atan eleştirmenlere ne mutlu...

Hülasa; eleştiri yazısı yazmak, Hz. Peygamber’in huzuruna çıkarken onun pak-i ruhunu incitmemek için makamına sessizce girebilmek kadar zor iştir. Yüce Allah’ın huzurunda ve Kâbe-i Muazzama’da kıyamda dururken elif gibi dosdoğru olabilmektir. Eleştiri yazmak incitmeden, olanı olduğu gibi dosdoğru yazabilmektir. Hz. Ali “Mızrak yarası iyileşir, dil yarası iyileşmez.” demiş. Eleştirmenler, bu sözü akıllarının bir köşesine yazarak kullanacakları dili iyi seçmeli, bıçak gibi bir dil kullansalar dahi bu işi muhataplarını incitmeden yapabilmelidir. Eleştirmende bulunması gereken haslet, incitmek istemese de incittikleri olduysa onlardan özür dilemesini bilmesidir. İstemeden de olsa sözlerimizden incinenler oldu ise özür dileriz.

Karaca Oğlan adlı eser hakkında yazılan bu karalama üzerine daha fazla yazılıp çizilmeyerek, bu kitapla son noktanın konulması gerektiği düşüncesindeyiz. Karalamayı yazarların da bildiği üzere yelin kayadan bir şey aparması mümkün değildir. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu hocama sağlıklı uzun ömürler diliyor, daha nice güzel eserlere imza atmasını beklediğimizi de ifade etmek istiyoruz. Eleştiri üzerine bilgi sahibi olmak isteyen edebiyatseverlerin bu eseri kitaplıklarına kazandırmalarını tavsiye ediyoruz.

Yunus Emre ne güzel söylemiş:
“Cümleler doğrudur sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen”

HALK ŞİİRİMİZDE PİR SULTAN ABDAL'IN YERİ ÖNEMLİDİR

Hayrettin İVGİN

XVI. yüzyılda yaşamış bir halk şairidir Pîr Sultan Abdal.

Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı Banaz köyündendir. Bu köy Yıldız Dağı'nın eteklerinde kuruludur. Denizden 1700 metre yükseklikte bir yaylanın üzerindedir.

Pîr Sultan Abdal; şiirlerindeki fikir yapısıyla, bu şiirlerdeki estetik ve ustalık dokusuyla Âlevilerce ululaştırılan "Yedi Büyük Ozan"dan birisidir. Bu "Yedi Büyük Ozan"; Nesimî, Fuzulî, Şah Hatayî, Pîr Sultan Abdal, Kul Himmet, Yeminî ve Viranî'dir.

Pîr Sultan Abdal; halk üzerindeki etkisi ve halka mal olmuşluğuyla Türk halk şiiri geleneğine öncülük etmiştir. Biz buna "Pîr Sultan Abdal Geleneği" diyoruz. Hiç kuşkusuz; XVI., XVII., XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yaşamış ozanlar üzerinde açıkça etkisi olmuştur. Bu yüzyıllarda Pîr Sultan Abdal geleneği özellikle Âlevi-Bektaşî halk şiirinde egemen olmuştur. Türk halk şiirinin dört zirve aşığı vardır. Bilindiği gibi; Türk saz şiiri geleneği XV. yüzyıldan itibaren gelişmiş ve oluşmuştur. Ancak bu oluşumun öncesi de vardır ki biz bunu XIII. yüzyıla kadar indirebiliyoruz. Dolayısıyla Türk halk şiirinin oluşumuna önemli katkılar sağlayan bu dört zirve şahsiyet şunlardır:

1. Yunus Emre (XIII. Yüzyıl)
2. Köroğlu (XVI. Yüzyıl)
3. Pîr Sultan Abdal (XVII. Yüzyıl)
4. Karacaoğlu (XVII. Yüzyıl)

Bu dört ozan, halk şiirimizde dört ekoldür. "Yunus Emre Ekolü", tasavvufî aşk konusunda yüzyıllardır tüm ozanlarımıza kaynaklık etmektedir. Bu kaynak, halk şiirimiz içinde "Yunus Emre Geleneği" olarak bilinmektedir. "Köroğlu Ekolü" ise; epik halk şiiri yani destan söyleme, kahramanlık yiğitlik konuları üzerinde ortaya konan şiirlerin geleneğini oluşturmuştur. Halk şiirinde "Köroğlu Geleneği" bir gerçek olarak ortadadır. "Karacaoğlu Ekolü" sevgi ve aşk konulu şiirlerin yazılışına ve söylenişine her zaman önyak olmuş bir oluşumdur. "Karacaoğlu Geleneği" hiç kuşkusuz Türk halk şiirini, yüzyıllardır etkisi altında bulundurmaktadır. "Pîr Sultan Ekolü" de Âlevî-Bektaşî düşüncesinin ortaya konmasında bir ölçü ve çıkış noktası olmuştur. Bu ekole biz "Pîr Sultan Abdal Geleneği" diyoruz. Yüzyıllardır bu dört gelenek çerçevesinde halk şairleri ve âşıklar şiirler yazmış, deyişler düzmüşlerdir. Yüzleri ve binleri bulan; Kul Himmet, Kalender Abdal, Âşık Kerem, Âşık Mansur, Pîr Yakup, Deli Boran, Kızıl Deli, Sümmâni gibi âşıklar ve ozanların hepsi de şiirlerini ortaya koymuşlardır.

Pîr Sultan Abdal; sevgi şiirlerinde Hak, Muhammed, Ali, Hasan ve Hüseyin üzerine ululamalarıyla bilinir. Ayrıca; Oniki İmam'a, İran Safevî şahlarına, Üçler'e, Yediler'e, Kırklar'a, Pîrlere ve Erenlere bağlılığını dile getiren şiirleri de çoktur. Bu tür şiirleri "tevellâ şiirleri" diye adlandırmak mümkündür. Ayrıca, yergi şiirleri de çoktur.

Bunlar ise “teberra şiirleri”dir. Genellikle Yezit, Mervan, Muaviye, Mülcemoğlu, Hızır Paşa ve Osmanlı Padişahlarını kınayan ve yeren şiirlerdir bunlar. Yine er, talip, musahip, mürebbi, rehber, mürşit, pîr, ikrar, ayn-ı cem, meydan, dört kapı, dâr, şerbet, çerağ gibi konuları içeren “erkân şiirleri” de oldukça fazladır. Bu şiirlerde Pîr Sultan; Âleviliğin tarikat törelerini, yollarını, törenleri ve uygulamaları ortaya koymaktadır ki bunlara “töre şiirleri” diyebiliriz. Âlevilik öğretilerinin dışında; doğa, aşk, ölüm-hayat, ayrılık-özlem, toplum, kavga-umut konularında da söylediği şiirleri bulunuyor.

Şiirlerindeki dil kesinlikle halkın o dönemde (XVI. yüzyılda) konuştuğu dildir. Şiirleri; saf, kısa, açık-seçiktir. Karışık, kapalı, uzun, ağdalı, dil kullanmamıştır. Deyişleri, halk edebiyatının koşuk denilen koşma türünde söylenmiştir. Üç türe ayrılır şiirleri; koşma, semai, türkü. Bunların hep düz biçimini yeğlemiştir.

Şiirlerini dörtlüklerle, hece ölçüsü ve kafiye düzeni ile ortaya koymuştur. Ölçüleri genellikle 11 ve 8’li olmuştur.

Kendisinden sonra yaşayan pek çok aşığı etkisi altında bırakmıştır. Ama kendisi de sağlığında belli ki Yunus Emre, Şah Hatayî ve Kaygusuz Abdal’dan etkilenmiştir.

Bilinen ve ona ait olduğu kabul edilen 300’e yakın şiiri bugün elimizdedir.

Hakkında yüzlerce yazı yayımlanmıştır. Pek çok seminer, sempozyum ve bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Onun adına festivaller, şenlikler ve şöenler de düzenlenmektedir. Pîr Sultan adına kurulmuş onlarca dernek mevcuttur. Hatta bu derneklerin bir bölümü federasyon biçiminde örgütlenmiştir. Bazı derneklerin ise genel merkezlerinin dışında pek çok şubeleri bulunmaktadır.

Pîr Sultan Abdal’la ilgili pek çok kitap da yayımlanmıştır. Bunlardan önemli gördüğüm bir kaç tanesini yazmak isterim: İbrahim Aslanoğlu, Pîr Sultan Abdallar (İstanbul 1984); Ali Balım, Pîr Sultan Abdal (Ankara 1957); Sabahattin Eyüboğlu-Azra Erhat-İlhan Başgöz, Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1977); Abdülbaki Gölpınarlı, Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1953); Hasan İpçi, Ozanlarımızın Diliyle Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1965); Ahmet Köklügüller, Pîr Sultan Abdal Yaşamı ve Şiirleri (İstanbul 1984); Cevdet Kudret, Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1965); Memet Fuad, Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1977); Cahit Öztelli, Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1971); Saadettin Nüzhet Ergün, XVI. Saz Şairlerinden Pîr Sultan Abdal (İstanbul 1929); Erol Toy, Pîr Sultan Abdal/Oyun (İstanbul 1969); Selâmi Münir Yurdatap, Pîr Sultan Abdal Hayatı ve Şiirleri (İstanbul 1976); Asım Bezirci, Pîr Sultan (İstanbul 1986); Mehmet Bayrak, Pîr Sultan Abdal (Ankara 1986); Gülağ Öz, Pîr Sultan Abdal (Ankara 2008).

Pîr Sultan Abdal’ın hayatını yeterince bilemiyoruz. Ancak şiirlerine ve halk anlatılarına dayanarak bazı bilgiler verebilmekteyiz. 1577 ve 1589 yıllarında ortaya çıkıp başarısızlıkla sonuçlanan Düzmece Şah İsmail hareketinin içinde bulunur. Herhalde bundan olacak ki o yıllarda Sivas’ta vali olan Deli Hızır Paşa tarafından yakalatırılarak hapse atılır ve 1590 yılında Keçibulan denilen yerde asılır.

Pîr Sultan Abdal, halk şiirimiz içinde bir fenomendir. Öyle anlaşılıyor ki daha yüzlerce yıl Türk halk şiiri içinde bir damgası bulunacaktır.

KIZ KULESİ'NDEN ; DENİZ'E...

Nevin AKBULUT

Vapur kalkıyor ve benim yüreğimin sesi motorun sesine karışıp, Deniz'e akıyor. Çevrilen her pervanede biraz daha iyi oluyorum. "İyiym" diyorum artık İçimden durmadan tekrarlıyorum her pervane sesinde, iyiym... Ben iyiym, herkese ve her şeye rağmen hala iyiym. Seninle paylaştığım ama Seninle olamadığım bir Dünya'ya rağmen iyiym...Buradayım işte, tam maviliklerin ortasında, tam Deniz'in ortasında, tam Kız Kule'mde... Masal gibi bir hayat yaşıyorum içimde...

Sen'le olamadığım Dünya'da olmamın ne anlamı var? Anlamsız her şeylerden birisi de bu ! Baştan sona anlamsız her şey. Seninle anlamlıyken, şimdi anlamsızlaşması birden bire her şeyin yine anlamsız ve doğaldı... Bu Dünya'nın da anlamı olmamalı diyorum içimden ve Deniz'e döküyorum...

Boğaz köprüsünün ışıklarına asıyorum sülitemi. Boğaz köprüsünün ışıkları rengarenk kırmızı oluyor. Hiç olmadığı kadar renkli oluyor Deniz, köprüden üzerine düşen ışıklarla... Ben seni aydınlatmak için kendi ışığımdan oluyorum. Sen aydınlan diye kendimi yakıyorum....

Tüm renklerimi Sana döküyorum. Arsızca, utanmazca, cesurca... En çok Deniz'in katili oluyor renklerimiz. Çünkü o hep mavi, ara sıra koyu lacivert. Başka renklere boyamam imkansız ve ben sende böyle bu kadarken, Sana böyle bakarken başka renk akıtmam imkansız... En çok Mavi oluyorum, en çok Deniz... Tüm renklerim ölüyor yavaş yavaş... Ben Deniz'e gömülüyorum yavaş yavaş, kimse farkına varmadan..

Hayalimi Kız Kulesi'ne asıyorum,

Kız Kulesi'nde bir kız oluyorum...

Kız Kulesi'ndeki Kız'ı öldürüyorum...

Daha önce olduğum gibi, daha önce öldüğüm gibi... Tüm Üsküdar Şahit oluyorlar gerçeğe, hayalimdeki gerçeğe..

Vapur kıyıya yanaşırken; en çok gözlerim takılıyor motorun altında çırpınan köpüklere. Bembeyaz köpükler, bir zamanlar kurduğum hayaller kadar beyazlar, sonra vapur duruyor, köpükler yok oluyor... Aslında karşıdan beri hep peşimizden gelmişlerdi, durmadan, usanmadan ve sıkılmadan. Şimdi birden bire bırakmışlardı peşimizi, Deniz'de boğulmuştu onlarda...

Başka renk olmak imkansız Deniz'in içinde, Deniz'deysen eğer, rengin hep mavi ve eğer Deniz'e aitsen hep cesur olmalısın, her zaman boğulacak gibi hazır olmalısın yaşamaya...

ÖYKÜ:

BİR GECE, BİR KADIN, BİR DELİ VE BİRAZ MERHAMET

*ve şehir;
bütün günahlarımın şahidi,
gözlerinden kan akan şehir...*

Lokman ZOR

Otobüs, körüklerinden boşalttığı havayı gecenin kollarına salarak şehrin dar caddelerinde ilerliyordu. Sadece çevre yolunda ve şehrin dışındaki terminal civarında rastlanabilecek bu şehirlerarası otobüsün şehrin içlerine doğru ilerlemesi, kaldırımlarda yürüyenlerin dikkatini çekmesine rağmen kimseyi pekte ilgilendirir görünmüyordu. Bakan bir daha bakmaya gerek bile duymadan yürüyüp yoluna gidiyordu.

Gecenin rehaveti, akşamın canlı yüzüne bir peçe gibi çekilirken, bulundukları mekânları boşaltan insanlar, koşuştururcasına evlerine gitme telaşındaydı. Akşamdan kalan dükkânlar birbiri ardına kapanmaya başlamış, caddeler alışılmış bir yalnızlığın tesellisi için sokak lambalarının insafına sığınır olmuşt.

Otobüs, şehir merkezinin hareketliliği ile çelişen bir hantallıkla ağır ağır ilerlediği dar caddelerden birinde büyükçe bir parkın girişinde durdu. Yarım açılan kapıdan sabırsızca kaldırıma atlayan muavin, aynı çeviklikle bagajı açarak eski bir valizle içi dolu büyükçe bir poşeti çıkarıp kaldırımın üzerine bıraktıktan sonra yeniden otobüsün açık kapısına yöneldi. Kapının dibinde birkaç saniye duraklayıp önce içeriden kendisine uzatılan bir eli tuttu sonra vazgeçerek merdivenlere çıkıp yaşlı bir kadını sırtında dışarı çıkardı. Zorlukla birkaç adım attıktan sonra kadını sırtından indirip zıplayarak otobüse bindi. Biraz önceki hantallığından sonra beklenmeyen bir çeviklikle hareket eden otobüs, uzaklaşarak gözden kayboldu. Yaşlı kadın, muavinin kendini bıraktığı yerde öylece durup otobüsün ardından baktı. Ne yapacağını bilmez bir halde, etrafı gözetleyerek kısa bir süre bekledikten sonra ayaklarına hüküm geçirme gayretiyle muavinin bıraktığı eşyaların yanına gitti. Ayakta durmakta zorlandığı belliydi. Sokak lambalarının aydınlığından medet uman bakışları gecenin sükûnet ve suskunluğunda birilerini arıyor, umutsuz bir bekleyişin emaresini saçıyordu.

Bekleneceğini ummak insanoğlunun ne büyük yanılgısıdır. Oysa sabırsızlığın, tahammülsüzlüğün ve nankörlüğün baş temsilcisidir insanoğlu... İstedğinde çekip gidebilme özgürlüğünü keşfetmişken ve akıl almaz bir savurganlıkla yaşıyorken her şeyi, bir anda bütün yaşanmışlıkları hercümerç etmek bu kadar kolay geliyorken, üstelik kim olursa olsun her biri diğerinin aynısıyken, biri tarafından bekleneceğini ummak boşuna bir hayalden başka şey değildir. Ne var ki bütün yaşanmışlıklarına ve gördüğü bütün nankörlüklere rağmen, bir dilencinin son parça ekmeği kadar değerli umudunu, bekleneceğini yanılgısına heba eden yaşlı kadın, umarsızlığına boyun eğerek biraz ilerideki bankı gözüne kestirip oraya doğru döndü. Önce eşyalara sonra tekrar banka baktı. Aklından geçen şeyi yapmak o kadar çetin geliyordu ki, gözlerindeki çaresizlik bedeninin her noktasına vazgeçiş olarak yayılıyordu. Nefesini toplayıp yaşlı bir ağacın çürümüş gövdesi gibi hareketsiz duran bacağının, hemen dibindeki poşetin ucundan tuttu. Kaldırmayı denedi, vazgeçti. Hem poşeti hem adımlarını çekip sürükleyerek banka doğru ilerlemeye başladı. Tam o anda şefkatten güç bulan bir el koluna yapıştı. Kalbi hızlı hızlı atmaya, eli ayağı titremeye başladı. İçini kuşatan mutluluk, coşku olup bedenine can verdi. Göğsü ile boğazı arasında sıkışan nefesi, anlık bir gevşemeyle kurtuluşa erdi. Başını çevirip kolunu sıkı sıkı saran ele ardından da güzel bir tebessüm ve bir çift iri siyah gözün süslediği çocuksu yüze baktı. Yüreği burkuldu. Başından ayaklarına doğru inen bir sıcaklığın bütün vücudunu bir külçeye dönüştürdüğünü hissetti. Genç adam, yaşlı kadının koluna daha sıkı yapışıp ağır bedenini hafifleterek sıcak gülümseyişiyle elindeki poşeti aldı. Banka kadar birlikte yürüdüler. İhtimamla kadını banka oturtuktan sonra gidip valizi getirdi. Çocuksu yüzüne bir uzuv gibi oturan sıcak gülümseyişi ile poşeti ve valizi kadının dizinin dibine yerleştirerek yoluna devam etti. Kadın, müteşekkire ve mahcup onun hareketlerini izlemekle kaldı. İki kelimenin bir bedel olamayacağını bilmenin aczinde “sağ ol” dedi sessizce...

Sessizlik ve kimsesizlik geceye musallat olunca, bir anda karanlık en azılı düşman kesilir. Her şeyi örtüp saklayan yüzü, sadece o zamanlarda kendi gerçeğini gösterir ve korku veren bir düşmanın çehresine bürünür. Karanlığın baş edilemez bir hayduda dönüştüğü zamanlar yaşanır olmuştur. Dertsiz bir azınlık, kaygıya yabancı dünyalarının kapılarını kapatırken, gece, güçsüzleri çaresizlik ve umutsuzluk deryasında boğmaya hazırlanıyordu. Beklenme umudu, hala boğucu bir karamsarlıkla dans ediyor, giriştiği bu gereksiz uğraşla kendi varlığını eritiyordu. Tükenip yok olmak bir anda yaşandığında daha katlanılır, daha çekilir bir hal alır. Oysa yavaş yavaş ve göz göre göre bitmek, tükenişi farkında olarak yaşamak, benzersiz bir işkence gibidir. Yaşlı kadın, beklenme umudunu her işkencenin mağduru gibi iflah olmaz bir sır özeniyle saklamaya çalışırken geceyi teslim almış emanetçi bir deli gelip yanı başında dikildi.

Aylardır su görmemiş, darmadağınık uzun saçları, barındırdığı tozu karanlıkta bile belli eden bir grilikteydi. Ağzını kapatan bıyıklarıyla uzun sakalı, yüzünün büyük bir bölümünü kaplamış, gözleri ve dar alnı, kıllar arasından zor görünüyordu. Gelip de yaşlı kadının yanında durduğu andan itibaren hareketsiz bir şekilde öylece ona bakıyordu. Kadın, fark ettiğinde tereddütle irkildi, istem dışı bir hareketle geriye doğru çekilip uzaklaştı. Baştan ayağa dikkatle deliyi süzdü. Üzerindeki el örmesi koyu yeşil kazak, kirden siyaha yakın bir renge dönüşmüştü. Pantolonunun sağ paçası, yan taraftaki dikişlerden diz kapağına kadar yırtılmış, bacağına açıkta bırakmıştı. Omzundan aşağı bir heybe gibi sarkıttığı ipin bir ucunda içi yarisına kadar su dolu bir pet şişe, öteki ucunda ise siyah bir poşet vardı. Deli, yaşlı kadının kendisini fark etmesiyle ya ayaklarındaki paramparça ayakkabıların verdiği rahatsızlıktan ya sıkıntıdan ya da sürekli yapılan alışılmış bir hareketin tekrarından olacak, bulunduğu yerde sağa sola hareket etmeye aynı anda da ellerini ovuşturmaya başladı.

Şehre yağın karanlığın ortasında, yaşlı bir kadın ve bir deli, tek kelime etmeden birbirine bakıyor, cümleleri sessizlik sözcüklerinden oluşan özel bir dili konuşuyorlardı. Suskunluk çoğu zaman en etkili lisan olur. Her dilden binlerce hatta on binlerce kelimenin bir araya gelerek ifade edemediğini, kısa bir suskunluk öylesine güçlü anlatır ki konuşmanın ve sesin ne kadar gereksiz olduğunu ayan beyan eder. Bazen aşkın dili olur suskunluk, bazen sabrın, bazen korkunun, bazen de nefretin... Ancak bu gece, suskunluk bir tek şeyin diliydi ve söylediği tek şey vardı: Çaresizlik...

Yaşlı kadın ve deli, uzun uzun baktılar birbirlerine... Yoldan süratle geçen koyu renk bir arabanın, ön camından bir genç kafasını dışarı çıkarıp nara attı. Her ikisi de oldukları yerde korkuyla irkildiler. Atılan nara, bir uyarı mı şçasına belirli belirsiz hareketlenip sebebi meçhul bir suçluluk duygusunun kaygı dolu mahcubiyetiyle etrafa bakındılar. Araba uzaklaşıp gözden kaybolunca deli, bir süre önce ovuşturduğu ellerini ani bir şekilde pantolonun ceplerine sokup bir şey ararcasına karıştırmaya başladı. Hala kadına bakmaya devam ediyor, bir yandan da elleri ceplerinde aranıyordu. Yaşlı kadın, neyin arandığını bilmemesine rağmen verilen uğraşın kendisi için olduğunu hissetti. Deli, kısa süreli bir çabanın ardından donuk yüz ifadesiyle aradığı her ne ise bulduğunu belli eden yavaşlamış ve özenli hareketlerle sağ elini cebinden çıkarıp yarisından fazlası içilmiş bir sigarayı kadına uzattı. Yaşlı kadın, ürperdiğini, ruhunun vakumlanırcasına vücudundan çekilip saç diplerine toplandığını hissetti. Sokakta yaşayan yersiz yurtsuz bir deli, belki de kendisi için bir dünyaya bedel olan yarım sigarasını uzatmış alması için yalvarırcasına gözlerinin içine bakıyordu. Sigara kullanmadığı halde, almak için yeltendi hemen ardından vazgeçti. Kaldırımın öteki ucunda onlara doğru yürüyen orta yaşlı bir adam, anlaşılmayan ve içinde korkuyu barındıran garip bir bağırtıyla adımlarını hızlandırdı. Sesindeki

gereksiz koruma belirtisi, delinin kaçarcasına uzaklaşmasına sebep oldu. Adam yaklaştıkça o uzaklaştı. Elindeki yarım sigarayı kadına doğru uzatmaya aynı anda da uzaklaşmaya devam etti. Orta yaşlı adam, yaptığı iyiliğin böbürlenmesiyle ilgisiz bir şekilde kadının önünden geçerken deli de gözü arkada kalmışlıkla kadına bakarak gözden kayboldu. Birkaç saniye sonra kadın yine bir başına kaldı. Tıpkı şimdiye kadar hep olduğu gibi... Tıpkı bundan sonra hep olacakmış gibi... Yaşamın en acımasız yanındır, bir başınalık... Sık sık karşılaşılır. Ölüm gibidir; istenmez ama gelir, geldiğinde de mutlaka teslim alır.

Yaşlı kadın, şehri istila eden gecenin karanlık kolları arasında, acımasız yaşamın kıyıda köşede kalmış masum güzelliklerini yaşadı kısa bir an. Meczup bir sıcaklık gelip sardı her yanını, içinin ısındığını hissetti. Bilinçsiz bir şekilde biraz önceki deliyi düşündü; bakışındaki anlamsızlık o kadar içten, o kadar etkileyiciydi ki, anlamsızlığın böylesine değerli olabileceğini tahmin edemezdi. Oysa ne büyük bir masumiyet taşıyormuş anlamsızlık. Ne kadar içten, ne kadar saf, ne kadar sıcakmış... Meğerse insanlar, her şeye gereksiz bir anlam yükleyerek yaşamı ne büyük çıkmaza sürüklüyorlarmış. Çıkmazlarını anımsadı; hepsini bir bir, sırasıyla aklından geçirdi. Beklenme umudu gelip direndi karşısında ve yeni bir çıkmaza sürüklenmesine sebep oldu. Muhtaç olmanın kahrı bürüdü benliğini, ince bir sızıntı gibi önce yavaş yavaş, sonra bendini çiğneyen bir sel olup çığa dönüştü, önüne katıp sürükledi ne var ne yoksa... Belirli belirsiz inledi. Acı duymuyordu ama dinmez bir inleme ihtiyacı sardı içini. Ah bu hastalık! Bu baş belası, kahrolası hastalık... Şimdi güçsüz bedenine musallat olan bu hastalık bünyesini böylesine işgal etmeseydi, evinde olabilirdi. Varlığından hiçbir zaman memnuniyet duymadığı yalnızlığına sarılıp bir başına ama evinde olmaya razıydı. Her akşam yaptığı gibi pencerenin önündeki koltuğuna oturup, birbiri ardına haset ve imrenme dolu bir huzurun yaşanmasına kapanan kapıları seyrederek yalnızlığıyla avunabilirdi. Oysa yaşam, istenmeyen bir çocuğa kalınan gebelik gibi beklenmedik ne çok şey çıkarıp ardı ardına sunuyor insanın önüne... Yaşamak ne zor, ne maharet isteyen bir uğraş; insanın en güçlü, en amansız düşmanı... Yaşamak katlanılmaz olduğunda, çaresizlikten başka şey bırakmaz insana ve işte o zaman her şeyi kabullenmek, her şeye razı olmak tek kurtuluş olur.

Yaşlı kadın, çaresizliğinin teslimiyetinde zamanı eritmeye çalışırken ay gökyüzünden kaygıyla onu seyrediyordu. Beyaz bir araba, kadını geçip biraz ileride, kaldırımın kenarına yanaştı. Kısa boylu, tıknaz bir adam şoför kapısından inip kadına doğru yürüdü. Üzerinde ceket, altında pazen bir pijama, ayaklarında kundura ayakkabılar vardı. Yürürken kaldırımın üzerinde çınlayan adımlarının sesi ötelere yankılanarak geri dönüyordu. Kadın otobüsten indiğinden beri ilk defa birine ve bir sese bu kadar ilgisiz kaldı. Başını kaldırıp bakmayı istedi ancak ne yüreği izin verdi

buna ne de gözleri... Kunduralardan çıkan ses yaklaştıkça yaklaştı, gelip hemen kadının yanı başında kesildi. Kadın, ilk önce yüreğine ardından da gözlerine asileşip tıknaz adama baktı. İçini üşütecek kadar soğuk bir çift gözle buluştu bakışları... Her şeye rağmen heyecan duyup sevinç hissetti oğlunu görünce... Dudaklarının iki ucu kendiliğinden yanaklarına doğru kaydı. Ayağa kalkmaya yeltendi ancak bedeni o kadar hızlı hareket etmesine izin vermedi. Oğlu, yerdeki poşete uzanırken yaşlı kadın da zorlanarak oturduğu yerden kalktı. “Hoş buldum” diyecekti ki yanıtının havada kaldığını fark edip sözünü yuttu. İçgüdüsel bir hareketle oğlunun boynuna sarılıp yanağını öptü. Adam tek kolunu kullanarak memnuniyetsiz ve samimiyetsiz bir sarılışla karşılık verdi. Öpmek yerine yanağını kadının yanağına dokundurmakla yetindi. Kendini kadından kurtarırcasına geri çekip, “Beklemeyeyim diye erken gelmedim. Sen geleli çok oldu mu?” diyerek, verilecek cevapla ilgilenmediğini gösteren bir çeviklikle valize uzandı. Yaşlı kadın, oğlunun başını beklediği ya da yolunu gözlediği uykusuz geçirdiği gecelerini hatırladı, içi burkuldu. Cevap veremedi. Adam, valizi de alıp ayakkabılarının çıkardığı sesi gecenin karanlığına katarak arabaya doğru yürüdü. Birkaç adım sonra dönüp öylece duran yaşlı kadına baktı ve azarlıcasına, “ ne bekliyorsun, gelsene” diyerek yürümeye devam etti. Yaşlı kadın, aniden halsizleştiğini, bedeninin barındırdığı son gücün de tükenip yok olduğunu hissetti. Önce yüreğini sonra bacaklarını zorlayarak ağır aksak yürümeye başladı. Adam, valizi ve poşeti arabanın bagajına yerleştirerek kapıyı açıp kadını beklemeye başladı. Yürümekte zorlandığını görüyor, umursamaz bir şekilde bakarak gelmesini bekliyordu. Kadın, aylarca karnında, yıllarca kucağında taşıdığı oğluna doğru, sağa sola yalpalayarak ve bacaklarını çekip ayaklarını sürükleyerek yürümeye devam etti. Arabaya iyice yaklaştığında adam ön taraftan dolaşarak geçip şoför koltuğuna oturdu, arabayı çalıştırdı. Kadın, kapıdan ve menteşe direğinden destek alıp bin bir eziyetle koltuğa oturdu. Adam, kadının bacakları üzerinden uzanıp kapıyı çektikten sonra arabayı hareket ettirdi.

Beyaz araba caddenin boşluğuna doğru ilerlerken şehir, her gece olduğu gibi yavaş yavaş insanlardan uzaklaşıyor vefadan, masumiyetten, merhametten ve diğer tüm güzel duygulardan arınıyordu.

Vapur kıyıya yanaşırken; en çok gözlerim takılıyor motorun altında çırpınan köpüklere. Bembeyaz köpükler, bir zamanlar kurduğum hayaller kadar beyazlar, sonra vapur duruyor, köpükler yok oluyor... Aslında karşıdan beri hep peşimizden gelmişlerdi, durmadan, usanmadan ve sıkılmadan. Şimdi birden bire bırakmışlardı peşimizi, Deniz’de boğulmuştu onlarda...

Başka renk olmak imkansız Deniz’in içinde, Deniz’deysen eğer, rengin hep mavi ve eğer Deniz’e aitsen hep cesur olmalısın, her zaman boğulacak gibi hazır olmalısın yaşamaya...

ORUÇ BABA'DAN AFORİZMALAR-1

Ömer Faruk HÜSMÜLLÜ

- *-Konuşmak bilgili olmanın göstergesi midir, bilinmez; ama susmak bilgelik gerektirir.
- *-Işık hep aydınlanmanın sembolü olarak kabul edilmiştir, karanlık ise cehaletin. O yüzden çoğunlukla ışığı karanlığa yeğleriz. Fakat bazen karanlığa öylesine muhtaç olur ki insan, "keşke hiç ışık olmasaydı" der. O dinginliği yaşamının da zevki bir başkadır çünkü.
- *-Seven kadından kork, onun silahları çift taraflı çalışır.
- *-Şiirlere, şarkılara bel bağlamış olan o kadar çok insan var ki; adeta yaşamı şarkılaştırmışlar, şiirleştirmişler. Kaderleri şiirle, şarkıyla yazılmış gibi. Doğrusu bu insanların kelimeler ve nağmeler kaybolduğunda ne yapacaklarını görmek isterdim.
- *-Sevdiklerimize, dostlarımıza sarılırız. Niye? Onlar da bize sarılısınlar diye mi? Belki sarılmaya ihtiyacımız var, sarılmadan daha fazla...
- *-Her şeye yeniden başlamak isteyen insanlara şaşarım. Çünkü bu mümkün değil. Yapabileceğimiz tek şey, eskiyi devam ettirmektir.
- *-Ellerimin ne kadar soğuk olduğunu söylediğinde onun beni, benim de onu sevmediğimi anladım. Çünkü eğer ortada bir kusur varsa; yanmayan ateş kadar, ateşi yakamayan da kusurludur.
- *-Beni tanımlarından korkuyorum, çünkü o kadar çok utanılacak tarafım var ki... "Sonuçta ne de olsa insanım" diyerek mazeret üretiyorum. Bu da bir kusur değil mi?
- *-Sevdiğimde bazen pişman oldum; sevmediğimde ise hep!
- *-Mutluluğu kilo ve metre ile satsalardı; kaç kilo, ya da kaç metre alırdınız? Ben santimetre ve gram olarak rica etsem!
- *-Şairleri pek sevmem, şiirleri eh işte... Kıskançlığım mı beni böyle konuşturuyor?
- *-Zeki insanlardan korkun. Büyük felaketlere yol açanların yüzde doksandokuzu geri ya da normal zekâlı insanlar değildi.
- *-Başkalarının söylediklerini kulak ardı edenler, kendi söylediklerinin baştacı edilmesini ummasınlar.
- *-Kendinden nefret ettirmek istiyorsan, başkalarına dertlerini anlatabilirsin.
- *-Hoşgörülü insan var mı? Sanmam. Olsa olsa "gibi davranan" vardır.
- *-Kızgın insan bozuk terazi gibidir. Bazen eksiktir, bazen fazladır.
- *-"Korkularınla yüzleş" diyorlar. Diyenlerden başlayayım mı?
- *-Nefret kötü bir şeymiş, sevgi iyi. Hadi canım, aslında ikisi de insanlarda sıkça görülen birer heyecan çeşidinden başka bir şey değil. Her şeye bir değer yükleme alışkanlığımızdan ne zaman vazgeçeceğiz?
- *-Çelişkiye düşmekten korkuyorsan, hiç konuşmaman gerekir; hatadan çekiniyorsan da hiçbir şey yapmaman. O zaman da hiç konuşmayan ve hiçbir şey yapmayanları en mükemmel insanlar olarak kabul etmemiz gerekmez mi?
- *-Üzülme benden gizlediklerinin sana ait olmadıklarını zaten biliyorum. Çünkü benim için sen, benim bildiğim kadarsın.
- *-Bulunduğun toplulukta su gibi ol. Çünkü su; bardakta başka şekildedir, sürahide başka, fincanda başka.

TARİHÇİ- YAZAR ALTAN DELİORMAN'I KAYBETTİK

Altan Deliorman'ı yakından tanımak bahtiyarlığına ermişseniz onun ne kadar yumuşak kalpli, munis tabiatlı, dost canlı, fısıldar gibi konuşan iyi bir insan, iyi bir dost olduğunu anlardınız. Gösterişten uzak ama sizi tahmin ve beklentilerinizde yanıltmayacak bir davranış, bir kişilik gösterirdi. Daha yakından tanıdığınızda, onun yazılarındaki ahengin ve güzel anlatımın kişiliğin kaleme yansımından

başka bir şey olmadığını anlardınız. 1986 yılında Çağır Da Geleyim Güzel İstanbul adlı şiir kitabımı bastırmak üzere İstanbul'a vardığımda Boğaziçi dergisi idare hanesine uğradım. O zaman edebiyatçıların yazarların uğrak yeri idi derginin idare merkezi, şimdiki Türk Edebiyatı vakıf merkezi gibi. Görüşmemizde kitaptan bahsettim ve Fatih yayınevi basmayı kabul etti yalnız bir kapak işimiz var dedim. Onu ben yaptırırm, birçok arkadaşımız var dedi. Masrafını takdim ettim ve bir süre sonra kitap elimdeydi. Bir İstanbul silueti ve Türk mührünün İstanbul'un her köşesine nakşedildiğini anlatan parmak izleri kapağa bir derinlik kazandırıyor.

1970'li yıllarda Milli Işık dergisine yazı gönderme ile başlayan gıyabi dostluk bu olayla daha açık seçik bir dostluğa dönüşmüştü. O Orkun'u çıkarıyordu, ben de Ocak/2006'da Akpınar'ı çıkarmaya başlamıştım, bir telefon açarak hem hal ve hatırını sorayım hem de Akpınar'ı nasıl bulduğunu sorayım dedim. Sağlıklı olduğunu söyledi ve Akpınar için teşvikkâr sözlerini bugün gibi hatırlıyorum.

Bizim fikir hayatımız ideoloji bezirgânlarının daima tasallutu altında yaşamak mecburiyetinde kalmıştır. İpek gibi temiz ve narin insanlar; ne kadar eser verirlerse versinler, bu eserler ne kadar değerli olursa olsun; ya görmezden gelinmiş ya da yeterince anılmamıştır. Altan Deliorman edebiyatın edebiyatını yapanları öyle güzel bir üslup ve iklim içinde anlattı ki bunu bir başka temayüldeki yazar yazsaydı yere göğe konulmazdı. İşte vefalı Türk Edebiyatı Dergisi sayfalarını ona açtı ve onun kitaplarını ve yazılarını okuyucularına ulaştırdı ve biz de oradan zevkle okuduk, takdir ettik.

Onun Liseler için yazdığı tarih kitaplarının diğer kitaplardan farklı bir özelliği vardı. Müfredattaki bahisleri anlattıktan sonra o dönemin kültür ve edebiyatına emek vermiş kalem ve fikir sahiplerine de yer vermeyi ihmal etmemiştir. Bizim ders kitapları maceramızda bu ışıklı ve güzel örnek, çağın ihtiyaçlarına cevap veren uygun bir gelişme idi. Tarih ders kitabı, kültür ve medeniyet tarihine de yer verirse tarih kitabı olurdu. Bilmem bu özellik kaç kişinin, kaç eğitimcinin dikkatini çekmiştir?

1936'da İstanbul 'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı şehirde yaptı. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre İst. Ün. Hukuk Fakültesi'nde okudu. Daha sonra Edebiyat Fakültesi'ne geçerek, bu fakültenin Tarih bölümünden mezun oldu.

Genç yaşta girdiği gazetecili hayatında basının çeşitli dallarında çalıştı. Teknik sekterlik, yazı işleri müdürlüğü görevlerinde bulundu. Tercüman gazetesinde 1976-1985 yılları arasında köşe yazarlığı yaptı.

Türk Dünyası (1955) , Milli Işık (1967-1971), Gurbette Bayrak (1985-1987), Orkun (1998-.....) dergilerini yayınladı ve yönetti. Milli Yol (1962) ve Boğaziçi dergilerinin (1982-1987) yayımına katkıda bulundu. Boğaziçi Yayınları'nın kurucuları arasında yer aldı ve 1972-1987 yılları arasında genel müdürü oldu.

Onun arkasından; müşterek dostumuz Yavuz Bülent Bakiler; Türkiye Gazetesinin 26 Ağustos 2012 Pazar günü yazısında onu şu cümlelerle anlattı:

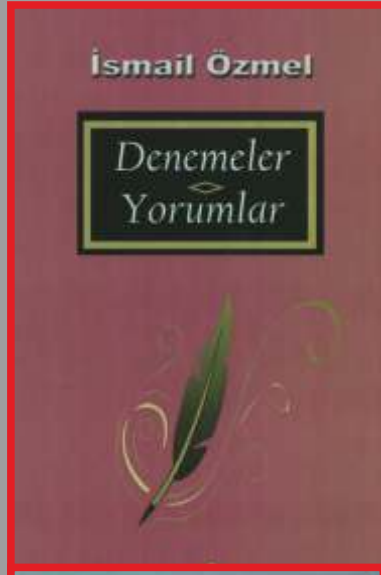
Altan Deliorman'ın vefatını duyunca, birdenbire kolum-kanadım yanlarıma düştü. O bizim başkomutanlarımızdan biriydi ve benim 57 yıllık kardeşim, dostum, ülküdaşımdı. İnanıyorum ki onu tanımadınızsa, onu dinlemedinizse, onun o zarif, o aydınlık, o ürpertili bir Türkçe ile yazdığı kitaplardan birini olsun okumadınızsa yazımın başlığı karşısında şaşırmışsınızdır ve kendi kendinize: "Bizim Altan Deliorman isimli bir başkomutanımız var mıydı? diye sormuşsunuzdur. Vardı tabii! Vardı elbette!

Önce size, onun başkomutanlığını, Milli Mücadele tarihimizin kayıtsız şartsız Başkomutanı olan Mareşal Mustafa Kemal'in yüzde yüz doğru bir tesbitiyle hatırlatmaya çalışayım. Atatürk diyor ki "Bir milletin iki ordusu vardır: Asker ordusu-Kültür ordusu. Asker ordusu, vatanın hayatını kurtaran ordudur. Kültür ordusu ise vatanın geleceğini kuran ordudur. Bu iki ordu çok mühimdir. Ama bana sorarsanız, size derim ki, bir milletin kültür ordusu, asker ordusundan çok daha önemlidir. Çünkü kültür ordusu, asker ordusuna, neden bu vatan toprakları için canını-kanını vermek mecburiyetinde olduğunu anlatan ordudur. Eğer bir milletin kültür ordusu yeteri kadar kuvvetli olmazsa, asker ordumuzun savaş meydanlarında kazandıklarını, barış masalarında kaybederiz"

Altan Deliorman'a Allahtan rahmet kalanlara ve dostlarına başsağlığı diliyorum. Nur içinde yatsın, Allahın rahmeti üzerine olsun

Eserleri:

- 1- Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar
- 2- Tanıdığım Atsız
- 3- Türk Yurdunun Bilgeleri
- 4- Kırık Kanatlı Jön-Türk
- 5- Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar
- 6- Bilginler konuşuyor
- 7- Işıklı Hayatlar: Nihat Sami Banarlı-Ekrem Hakkı Ayverdi-Semiha Ayverdi
- 8- Mustafa Kemal Balkanlarda
- 9- Osmanlılardan önce Türkler
- 10- Sessiz Bir Ses
- 11- Türk Kültüründe Bozkurt
- 12- Türklük Mücahidi İsa Yusuf
- 13- Liseler için Tarih Kitapları ve makaleler, söyleşiler.

Yeni Çarşı Merkezi
B Blok 1/5 • NİĞDE
Tel: 0.388 213 12 50 - 233 35 45

SÜREKLİ FORM

• KURUMSAL KİMLİK **BİLGİSAYARLI FATURA**

• MATBU EVRAK

• KARTVİZİT

• KATALOG

İlhami KARAN

• AFİŞ - BROŞÜR

• DERGİ - KİTAP

• MASA İSİMLİKLERİ

• PLAKET

• DAVETİYE

• EŞANTİYON

• CİLT - KAŞE

• TAKVİM

• ETİKET

www.karanofset.com.tr

0.388 233 66 22

NİĞDE